

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De leningen van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal

Een nieuwe vorm van garantie.

1. Investeringspolitiek van de Hoge Autoriteit der E.K.S.G.

Het voornaamste doel van de E.K.S.G. is in Europa een dynamische economie tot stand te brengen. Volgens de tekst van het Verdrag van 18 april 1951 heeft de Gemeenschap tot doel door middel van het tot standbrengen van een gemeenschappelijke markt, bij te dragen tot de economische expansie, tot de vergroting van het verbruik en tot de verhoging van de levensstandaard in de aangesloten staten (art. 2).

De instellingen van de Gemeenschap moeten, in het algemeen belang... « waken voor de handhaving van de voorwaarden, welke de ondernemingen opwekken hun productie-potentieel te vergroten en te verbeteren...

de regelmatige uitbreiding en modernisering van de productie bevorderen...

de verbetering van de kwaliteit bevorderen...

de verbetering van de levensomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden van de werknemers in elk der industrieën, welke zij onder haar opzicht hebben, bevorderen...

de vergroting van het internationale ruilverkeer bevorderen... » (art. 3).

Deze doeleinden kunnen slechts bereikt worden indien de algemene tendenz van de Europese economie wordt veranderd. Een groot deel van deze economie kent nog heden ten dage een belangrijke achterstand. Er is derhalve een ernstige krachtinspanning nodig om haar productie van grondstoffen te vergroten en haar productiviteit aanzienlijk te doen groeien door arbeid en uitrusting doeltreffender te organiseren.

Het middel tot deze verdere expansie van de Europese economie is te vinden in een krachtige investeringspolitiek. Slechts door grootscheepse investeringen zal men tegelijkertijd zowel de productie als de arbeidsproductiviteit kunnen verhogen.

Een van de voornaamste voordelen van het tot standbrengen van een gemeenschappelijke markt is het geven van stimulans aan investeringen in de basis-

industrieën. Zulk een stimulans is gelegen in een activering van de concurrentie. De concurrentie dwingt de ondernemingen alle mogelijke moeite te doen om hun kostprijs te verlagen. Zij moeten in de eerste plaats hun installaties moderniseren teneinde het rendement van hun uitrusting te vergroten. Zij zijn vervolgens genoodzaakt zich te specialiseren en de vervaardiging van elk product te concentreren in de fabriek waar deze op de meest efficiënte wijze kan geschieden. Deze tendenz, die reeds tot uiting is gekomen sedert het tot stand brengen van de gemeenschappelijke markt (1), brengt uiteraard een wijziging van de installaties met zich mede om het hoofd te bieden aan de nieuwe oriëntatie van de bedrijvigheid van elke onderneming. Tenslotte staat een vergrote markt, behalve dat deze uit zich zelf de economische bedrijvigheid stimuleert, elke onderneming toe haar mogelijkheden op te voeren tot een optimum, dat slechts door de productietechniek begrensd wordt.

Al worden investeringen voor de ondernemingen van de Gemeenschap onmisbaar, dan nog moeten deze investeringen mogelijk gemaakt worden. De Hoge Autoriteit heeft, krachtens de artikelen 54 en volgende van het Verdrag, de bevoegdheid de ondernemingen te helpen, hetzij door hun geld te lenen, dat zij zelf tot dat doel ontleent, hetzij door leningen te garanderen, welke rechtstreeks door de ondernemingen worden opgenomen.

De Hoge Autoriteit besloot haar werk op dit gebied te beginnen door zelf een lening aan te gaan bij de regering van de Verenigde Staten, welke geldlening gesloten werd te Washington op 23 april 1954.

2. Het Leningscontract met de Verenigde Staten.

De lening bestaat in een crediet van 100 miljoen dollars, waarop de Export-Import Bank, welke optreedt als agent van de Amerikaanse regering, voorschotten verstrekt aan de Hoge Autoriteit naar gelang haar aanvragen.

De uit juridisch oogpunt meest belangwekkende bepalingen zijn die, welke betrekking hebben op de ga-

op de voorwaarden waarop de Hoge Autoriteit harerzijds leningen verstrekt aan de ondernemingen. De Hoge Autoriteit is vrij in de keuze van de garanties welke zij van de ondernemingen zal eisen; maar, indien zij het niet nodig acht zich te dekken door middel van een zakelijke zekerheid op het gefinancierde project, moet zij tenminste een *pari passu* clause van de onderneming vragen, i.e. de onderneming vragen zich te verbinden geen zakelijke zekerheden op het gefinancierde project te verstrekken zonder gelijke zekerheden van een zelfde rang aan de Hoge Autoriteit toe te kennen (2).

Voorts behelst het leningscontract bepalingen omtrent zekerheden voor de vorderingen van de Export-Import Bank op de Hoge Autoriteit. Deze garantie heeft een dubbel aspect:

1) Als schuldeiser heeft de Exim-bank in de eerste plaats een actie tegen de Hoge Autoriteit en een aanspraak op haar garantiefonds. De Hoge Autoriteit neemt op zich de heffing, voorzien in artikel 49 van het Verdrag op een zodanig niveau te handhaven dat, in geval een onderneming haar verplichtingen niet kan nakomen, de Hoge Autoriteit zonder enig verzuim haar eigen verplichtingen kan nakomen (3).

2) Bovendien verbindt de Hoge Autoriteit zich aan de Exim-bank een voorrecht te geven op de vorderingen voortvloeiende uit de leningen van de Hoge Autoriteit aan de ondernemingen.

Hiertoe moeten de vorderingen op de ondernemingen, gefinancierd uit de van de Exim-bank geleende gelden, door de Hoge Autoriteit in een afzonderlijke portefeuille geplaatst worden.

Het is nuttig de tekst van artikel VII(d) van het leningscontract waarbij aan de Hoge Autoriteit de plicht wordt opgelegd deze afzonderlijke portefeuille aan te houden, in haar geheel over te nemen. Dit artikel is van overwegende betekenis en heeft de voornaamste moeilijkheden in het uitwerken van de lening opgeleverd.

«De Hoge Autoriteit zal alle schuldvorderingen, voortvloeiende uit de leningen, alle zekerheden, welke deze garanderen, en alle bijkomende verplichtingen voorzien in de laatste paragraaf van artikel II in een afzonderlijke portefeuille bewaren (te allen tijde vrij van hypotheek, pand of ander voorrecht, behoudens hetgeen hieronder is gesteld) bestemd tot garantie voor de termijnen aan hoofdsom en rente, welke opeisbaar worden op de orderbiljetten, welke worden afgegeven tegenover de voorschotten op het crediet. De Hoge Autoriteit zal ten behoeve van de Exim-bank in onderpand geven en als trust bewaren alle schuldvorderingen, alle zekerheden, welke deze garanderen en de bijkomende verplichtingen, hierboven genoemd, die zich bevinden in de afzonderlijke portefeuille. Zij zal alle noodzakelijke maatregelen nemen volgens het recht van de bij de Gemeenschap aangesloten landen om de bepalingen van paragraaf d) in werking te doen treden en om jegens derden de verpandingen en de trust van deze schuldvorderingen, van de zekerheden welke deze garanderen en van de bijkomende verplichtingen rechtsgeldig te doen zijn» (4).

Artikel VII(d) van het leningscontract machtigt de Hoge Autoriteit de aldus in pand gegeven schuldvorderingen te verkopen of in te ruilen, mits de opbrengst van deze verkoop of de schuldvorderingen, welke in de plaats van de oorspronkelijke vorderingen treden, zelve in de afzonderlijke portefeuille worden geplaatst en op hun beurt het voorwerp uitmaken van hetzelfde voorrecht.

Men kan zich afvragen waarom een geldgever van

de Hoge Autoriteit niet genoeg heeft aan de directe actie tegen haar en de dekking, welke het garantiefonds van de Gemeenschap biedt.

De reden is eenvoudig. Indien een geldgever van de Hoge Autoriteit met deze enkele actie genoeg zou ranties waarvan de lening is voorzien. Deze zijn opgesomd in artikel VII van het leningscontract.

De eerste bepaling van dit artikel heeft betrekking hebben genomen, zou hij in een positie zijn geplaatst, welke minder gunstig is dan die van bepaalde andere schuldeisers van de Hoge Autoriteit. Wij hebben immers reeds opgemerkt, dat de Hoge Autoriteit de bevoegdheid heeft leningen te garanderen, welke de ondernemingen van de Gemeenschap rechtstreeks hebben afgesloten. In dat geval heeft de geldgever een dubbele actie: enerzijds heeft hij een directe actie tegen de onderneming, die het geld ontleent, anderzijds heeft hij een actie tegen de Hoge Autoriteit en daarmee een recht op het garantiefonds krachtens de borgtocht, welke door de Hoge Autoriteit is gesteld tot zekerheid van de lening aan de onderneming.

Daartegen zouden de Verenigde Staten, die rechtstreeks aan de Hoge Autoriteit leenden, slechts een enkele actie hebben en wel de actie tegen de Hoge Autoriteit. De positie van de geldgever van de Hoge Autoriteit was dus niet in evenwicht met die van de geldgevers van de ondernemingen, welke de bescherming van de garantie van de Hoge Autoriteit genieten. Zonder twijfel had men om dit evenwicht te herstellen een deel van het garantiefonds rechtstreeks kunnen bestemmen tot garantie van de Amerikaanse lening. Zodoende zouden de Verenigde Staten op een deel van het garantiefonds een recht hebben gekregen, hetwelk in rang zou staan boven dat van de geldgevers der ondernemingen, te wier behoefte de Hoge Autoriteit zich borg heeft gesteld; dit zou de posities weer in evenwicht hebben gebracht. Deze oplossing werd echter niet in overweging genomen, omdat zij bij de Hoge Autoriteit stuit op een principieel bezwaar.

De Hoge Autoriteit acht het inderdaad van fundamenteel belang, dat haar crediet ondeelbaar zal zijn en dat daaraan geen speciale of bevoorrechte bestemming kan worden gegeven. Zij beschouwt het evenzeer van essentieel belang, dat al haar geldgevers, zowel de directe als de indirecte, zich in een zelfde positie zouden bevinden wat betreft haar voortdurende bron van inkomsten, dat wil zeggen, de heffing en het garantiefonds dat daaruit wordt gevormd. De Hoge Autoriteit wil geen voorrecht geven op haar bron van inkomsten aan één van haar geldgevers boven de anderen. De heffing en het garantiefonds hebben als doel zonder onderscheiding de nakoming te verzekeren van alle verplichtingen welke de Hoge Autoriteit op zich heeft genomen.

De enige wijze om de geldgevers van de Hoge Autoriteit weer gelijk te stellen met degenen die de bescherming genieten van haar garantie was dan ook aan de EXIM-bank een voorrecht toe te kennen op de vorderingen van de Hoge Autoriteit tegen de ondernemingen, welke van haar lenen.

3. Het Totstandbrengen van de Afzonderlijke Portefeuille.

Thans moeten wij het vraagstuk bestuderen dat artikel VII(d) ons stelt. Dit legt de Hoge Autoriteit als voornaamste verplichting op haar vorderingen op de ondernemingen in een afzonderlijke portefeuille te plaatsen en alle nodige maatregelen te nemen, opdat de EXIM-bank een voorrecht zou hebben, hetwelk in alle landen van de Gemeenschap geldt.

Het vraagstuk was van den beginne af ingewikkeld door het optreden van een nieuw element. Van het ogenblik van het sluiten van het Amerikaans leningscontract af hadden beide partijen immers reeds de mogelijkheid van andere leningen aan de Hoge Autoriteit en de daarop toepasselijke regelingen onder ogen gezien.

Trouw aan haar grondstelling wenste de Hoge Autoriteit dat al haar geldgevers op gelijke voet zouden worden behandeld. De Verenigde Staten stemden hunnerzijds in met een stelsel waarbij zij gelijk zouden worden gesteld met de toekomstige geldgevers van de Hoge Autoriteit.

Er moest dus een stelsel ontworpen worden waarbij alle geldgevers onderling gelijke rechten zouden hebben; bovendien moesten de geldgevers betere rechten hebben dan de chirographaire schuldeisers van de Hoge Autoriteit.

Verwezenlijkt moest worden, dat alle geldgevers op de vorderingen van de Hoge Autoriteit tegen de ondernemingen een voorrecht zouden hebben boven de andere schuldeisers; maar dat anderzijds de geldgevers onderling gelijk zouden staan, zodat elke schuldeiser zijn voorrecht ten uitvoer zou kunnen leggen pro rata van zijn vordering op de gehele afzonderlijke portefeuille, dus op alle schuldvorderingen van de Hoge Autoriteit tegen de ondernemingen die geld van haar ontleend hebben.

Het risico van insolventie van één bepaalde onderneming wordt aldus verdeeld over alle geldgevers, hetgeen de positie van elk hunner versterkt.

Hoe kon men de in artikel VII(d) opgesomde doeleinden bereiken?

1) De plaatsing van de schuldvorderingen in een afzonderlijke portefeuille veroorzaakte geen moeilijkheden. Dit is immers niets anders dan een eenvoudige staat, een maatregel van financiële of boekhoudkundige aard welke geen juridische betekenis heeft.

2) Het fundamentele vraagstuk was, hoe voor alle geldgevers van de Hoge Autoriteit gezamenlijk een voorrecht geschapen kon worden op de schuldvorderingen tegen de ondernemingen.

Aldra bleek, dat de enige wijze om dit voorrecht te scheppen was deze schuldvorderingen in pand te geven aan de geldgevers van de Hoge Autoriteit.

De pandgeving is volgens de woorden van artikel 2071 van het Burgerlijk Wetboek: « een contract waarbij een schuldenaar aan zijn schuldeiser een zaak ter hand stelt tot zekerheid van de schuld ».

In ons geval is de schuldenaar de Hoge Autoriteit; de schuldeisers zijn haar geldgevers; de gegarandeerde schuld is die van de Hoge Autoriteit aan de geldgevers; de in pand gegeven zaken zijn de schuldvorderingen van de Hoge Autoriteit op de ondernemingen, welke geld van haar hebben ontleend.

Volgens artikel 2075 van het Burgerlijk Wetboek kunnen schuldvorderingen inderdaad in pand worden gegeven.

Volgens artikel 2073 van het Burgerlijk Wetboek geeft het pand aan de schuldeiser het recht zich « bij voorrecht en voorkeur boven de andere schuldeisers uit de in pand gegeven zaak te doen betalen ».

Hoewel de werking van het pandrecht de vorderingen op de ondernemingen niet onttrekt aan het vermogen van de Hoge Autoriteit, onttrekt het deze vorderingen wel aan het gemeenschappelijk verhaal van alle chirographaire schuldeisers. De geldgever aan wie deze schuldvorderingen in pand zijn gegeven heeft daarop een voorrecht. De verpanding bereikte dus het doel dat artikel VII(d) van het leningscontract beoogt.

In de volgende afdeling zullen wij zien op welke wijze deze verpanding tot stand werd gebracht en de juridische moeilijkheden welke hiertoe overwonnen moesten worden. Voordien moet echter nog een andere vraag worden beantwoord.

Het pandrecht is in de meeste tot de Gemeenschap behorende landen afhankelijk van de vervulling van twee voorwaarden: een zekere publicatie en de inachtneming van zekere vormen enerzijds en het onttrekken van het bezit van het pand aan de schuldenaar anderzijds. De onttrekking van het bezit betekent, dat de in pand gegeven zaak niet in het bezit van de schuldenaar-pandgever kan blijven, maar dat zij daadwerkelijk aan de schuldeiser-pandnemer of aan een derde moet worden overhandigd. De formaliteiten van onttrekking van het bezit zijn enigszins verschillend bij de verpanding van schuldvorderingen, maar de jurisprudentie is unaniem van mening dat de titel van de schuldvordering in elk geval moet worden overhandigd aan de schuldeiser-pandnemer of aan een derde.

De eerste vraag was dus aan wie de in pand gegeven zaak moest worden overhandigd. Men kon de gebruikelijke oplossing: overhandiging aan de schuldeisers-pandnemers, niet volgen, enerzijds omdat de grote afstand waarop de schuldeisers zich bevonden en de materiële moeilijkheden van de overhandiging zulks practisch onmogelijk zouden hebben gemaakt, anderzijds omdat men door het overhandigen van een zeker aantal schuldvorderingen aan elk der schuldeisers, niet de verpanding van de gehele portefeuille ten behoeve van alle schuldeisers gezamenlijk zou bereiken. Het was dus noodzakelijk de in pand gegeven schuldvorderingen aan een derde te overhandigen, die de gemeenschappelijk gevolmachtigde zou zijn van alle geldgevers van de Hoge Autoriteit.

De Bank voor Internationale Betalingen toonde zich bereid deze functie te aanvaarden. Uit de onderhandelingen tussen de Hoge Autoriteit, de Bank voor Internationale Betalingen en de EXIM-bank werd de juridische constructie geboren, welke wij in de volgende afdeling zullen bespreken.

De lezer zal in herinnering moeten houden, dat deze constructie goedgekeurd moest worden door de juristen van de Amerikaanse regering, gevormd in de school van het Anglo-Amerikaanse recht. De moeilijkheden welke de omzetting van hun ideeën in continentaal recht met zich mee brachten verklaren verschillende bepalingen die op het eerste gezicht een Europees jurist vreemd toeschijnen.

Met name komt het in de Verenigde Staten veel voor dat, wanneer een maatschappij een lening uitschrijft, daarbij een bank optreedt als « trustee ». Het merendeel der verplichtingen welke op de Bank voor Internationale Betalingen rusten ten aanzien van de leningen van de Hoge Autoriteit, lijkt in wezen zeer op de verplichtingen van de « trustee » bij een binnenlandse Amerikaanse lening.

Er is niettemin een essentieel verschil tussen de positie van een bank die als « trustee » optreedt en de positie van de B.I.B. Op de « trustee » rusten niet alleen de verplichtingen die hem uitdrukkelijk bij de overeenkomst worden opgedragen, maar ook een aantal zgn. fiduciaire verplichtingen, waarvan de inhoud langzamerhand is uitgewerkt door de Anglo-Saksische jurisprudentie.

Daar de B.I.B. geen trustee is in de juridische zin, rusten op haar slechts de verplichtingen welke zij contractueel heeft aanvaard⁽⁵⁾. In de gesloten contracten heeft men derhalve getracht alle gevallen te voorzien welke zich zouden kunnen voordoen en dit ver-

klaart grotendeels hun uitvoerigheid en ingewikkeldheid.

Had men zich niet eenvoudig kunnen refereren aan de Amerikaanse practijk en daaraan de instelling van de trust ontlelen? Het gaat hier om een vraagstuk van internationaal privaatrecht; tevens bevinden we ons op het gebied van het verbintenissenrecht. Hier is dus van toepassing het statuut van de contractsvrijheid: de contracterende partijen zijn niet alleen vrij de bepalingen van de overeenkomst vast te stellen, maar ook vrij het recht te kiezen dat op deze bepalingen van toepassing zal zijn.

In werkelijkheid is dit niet zo. Het statuut van de contractvrijheid is zelf beperkt door de regels van de internationale openbare orde in het recht van elk der landen. Er moest dus een juridische constructie worden gevonden, welke paste in de rechtsstelsels van de betrokken landen: het voorrecht van de geldgevers moest immers uitvoerbaar zijn in alle landen behorende tot de Gemeenschap.

De trust-instelling is echter onbekend in de meeste landen van Europa. Alleen Nederland en Duitsland kennen een instelling, de fudiciaire eigendomsoverdracht, welke de trust nabij komt. Maar in de andere landen van de Gemeenschap is de trust-instelling geheel onbekend en bestaat er gevaar voor tegenstrijdigheid met regels van openbare orde.

4. De Overeenkomst tot in Pandgeving.

Ter verduidelijking van onze uiteenzetting zullen wij eerst de overeenkomsten welke tussen partijen zijn gesloten beschrijven en in het kort de voornaamste artikelen opsommen. Vervolgens zullen wij de voornaamste rechtsvragen behandelen welke worden opgeworpen door de verschillende bepalingen.

Twee afzonderlijke contracten vormen samen de overeenkomst tot in pandgeving. Het ene, genaamd «Act of Pledge» is gesloten tussen de Hoge Autoriteit en de Bank voor Internationale Betalingen, getekend te Luxemburg op 28 november 1954. Het tweede contract, genaamd «Supplemental Agreement», is gesloten tussen de Hoge Autoriteit en de EXIM-bank en is getekend te Washington op 16 december 1954. Het heeft tot hoofddoel de aanvaarding te constateren van de bepalingen van de Act of Pledge door de Verenigde Staten.

A. Korte Samenvatting van de Inhoud.

Act of Pledge

Partijen zijn de Hoge Autoriteit enerzijds en de Bank voor Internationale Betalingen anderzijds. De inleiding van de Act of Pledge luidt:

«...the High Authority has entered into this Indenture and has transferred and does hereby transfer unto the Depositary all obligations of enterprises and any security therefor and any related undertakings, as well as all moneys and any other property, now or at any time hereafter delivered to the Depositary pursuant hereto, together with the proceeds thereof and the income therefrom (all hereinafter together called the Pledged Property), upon the express agreement of the Depositary that it will hold the Pledged Property in pledge for the equal pro-rata benefit of the holders of the Notes and as security for the enforcement of the payment of the principal of, and premium (if any) and interest on, the Notes and the performance of the covenants

and conditions in the Notes and in this Indenture contained, all without preference of priority of any Note over any other Note or Notes.»

Als bewijs van schuld voor de bedragen van haar leningen, geeft de Hoge Autoriteit aan haar schuldeisers orderbiljetten (promissory notes) of obligaties in geval van een publieke emissie. Deze biljetten of obligaties vermelden de vervaldagen der betalings-termijnen, de plaats van betaling van hoofdsom, en rente, de rentevoet, de bepalingen betreffende vervroegde aflossing, enz.

De eerste serie van deze orderbiljetten is uitgegeven voor bedragen uitgedrukt in dollars, zijnde de bedragen geleend door de EXIM-bank aan de Hoge Autoriteit. De voorwaarden van andere series orderbiljetten of obligaties met betrekking tot nieuwe leningen van de Hoge Autoriteit zijn geregeld in aanvullende overeenkomsten (Supplemental Indentures) op de Act of Pledge⁽⁶⁾.

De orderbiljetten of obligaties van de Hoge Autoriteit moeten voor echt erkend worden door de B.I.B., die hiermede bevestigt dat zij recht geven op het gemeenschappelijk voorrecht hetwelk bij de Act of Pledge is tot stand gekomen⁽⁷⁾.

De B.I.B. overhandigt de voor echt erkende schuldbekentenis aan de betreffende geldgever. Deze maakt daarna de op het orderbiljet of obligatie vermelde som aan de B.I.B. over op de rekening van de Hoge Autoriteit. De B.I.B. laat de som op deze rekening staan als gemeenschappelijk onderpand voor de verplichtingen van de Hoge Autoriteit jegens haar geldgevers.

Wanneer de Hoge Autoriteit geld wil lenen aan een onderneming vraagt zij aan de B.I.B. het geld aan deze onderneming over te maken. Tegelijkertijd overhandigt zij aan de B.I.B. één of meer orderbiljetten afgegeven door de onderneming en geëndosseerd tot zekerheid aan de order van de B.I.B.; zij draagt eveneens aan de B.I.B. over alle zekerheden, welke haar als garantie voor de leningen door de ondernemingen zijn gegeven. De aldus door de B.I.B. als derde pandhouder onder zich gehouden vorderingen zijn bestemd als gemeenschappelijk onderpand voor de verplichtingen van de Hoge Autoriteit jegens al haar geldgevers.

De B.I.B. heeft opdracht van de Hoge Autoriteit alle bedragen, welke door de ondernemingen worden betaald aan rente en aflossing op de door hen afgegeven orderbiljetten, in ontvangst te nemen. De aldus door de B.I.B. ontvangen bedragen worden eveneens op een speciale rekening ten name van de Hoge Autoriteit bijgeschreven en bestemd tot zekerheid van de schuld van de Hoge Autoriteit tegenover haar geldgevers.

Tenslotte heeft de B.I.B. opdracht van de Hoge Autoriteit aan haar geldgevers de termijnen van hoofdsom en rente verschuldigd op de orderbiljetten of obligaties afgegeven door de Hoge Autoriteit, op de vervaldag te voldoen.

De Hoge Autoriteit kan de B.I.B. opdracht geven orderbiljet van een onderneming te verkopen of te ruilen onder voorwaarde dat de opbrengst van de verkoop of de ruiling in het gemeenschappelijk onderpand blijft. Indien een onderneming nalatig is in het nakomen harer verplichtingen, zal de Hoge Autoriteit en niet de B.I.B. de onderneming te dezer zake vervolgen. De B.I.B. zal alles doen wat nodig is om de Hoge Autoriteit in staat te stellen de onderneming in rechte aan te spreken.

Ten slotte neemt de Hoge Autoriteit op zich, zolang

al haar orderbiljetten of obligaties niet zijn vervallen, slechts nieuwe biljetten of obligaties uit te geven en slechts gelden uit te lenen overeenkomstig de bepalingen van de Act of Pledge.

De Act of Pledge voorziet de gevallen van onmiddellijke opeisbaarheid van de bedragen, verschuldigd krachtens de orderbiljetten of obligaties van de Hoge Autoriteit. Indien één dezer gevallen zich moet voordoen, zullen alle betalingen welke daarna plaatsvinden uit terugbetalingen van schulden of uit de opbrengst van de in pand gegeven zaken pons-pons-gewijze geschieden aan alle houders van orderbiljetten of obligaties der Hoge Autoriteit.

De Act of Pledge regelt ook de aansprakelijkheid van de B.I.B.: zij is gemachtigd zich te bedienen van agenten en zij is in dat geval slechts aansprakelijk voor haar keuze.

Ten slotte zijn nog de gevallen geregeld waarin de geldgevers van de Hoge Autoriteit gezamenlijk zouden kunnen optreden door bemiddeling van de derde pandhouder of een speciaal aangewezen vertegenwoordiger; de hiervoor vereiste meerderheden zijn vastgesteld.

Het Supplemental Agreement.

De partijen zijn hier de Hoge Autoriteit en de regering der Verenigde Staten. Het contract keurt de bepalingen van de Act of Pledge goed ⁽⁸⁾ en houdt de uitdrukkelijke toestemming in welke door de regering der Verenigde Staten in haar hoedanigheid van bevoorrechte schuldeiser aan de overeenkomst tot in pandgeving is gegeven.

Het heeft bovendien tot doel de oorspronkelijke leningsovereenkomst getekend door de Hoge Autoriteit en de regering der Verenigde Staten aan te passen aan de bepalingen van de Act of Pledge. Deze aanpassing was noodzakelijk omdat het leningscontract de garanties van artikel VII voorbehield aan de Eximbank alleen, terwijl de regeling van de Act of Pledge juist alle geldgevers gelijkstelt en aan allen dezelfde garanties toekent. Hierom zijn de artikelen VII(c) en (d) van het leningscontract ingetrokken en vervangen door de gezamenlijke bepalingen van de Act of Pledge.

Ons rest thans de belangrijkste rechtsvragen te bestuderen welke door deze contracten worden opgeworpen. Wij zullen deze studie baseren op het Belgisch-Frans recht, daar juist in dit recht de moeilijkheden bij de interpretatie en de ten uitvoerlegging van deze contracten het grootst zijn.

B. Aard van de Overeenkomst.

De eerste vraag die gesteld moet worden is deze van de qualificatie van de overeenkomst. Laten wij ter verduidelijking van deze vraag in het kort samenvatten welke handelingen de Act of Pledge regelt. Ter vereenvoudiging zullen wij slechts rekening houden met één geldgever, nl. de Eximbank:

1. Ter uitvoering van het leningscontract moet de Eximbank gelden overmaken aan de Hoge Autoriteit; de B.I.B. wordt door de Hoge Autoriteit belast met de inning van deze gelden, welke op een speciale rekening op haar naam worden geplaatst. Alle op deze rekening gestorte bedragen zijn bestemd tot garantie van de schuld van de Hoge Autoriteit tegenover haar geldgever.

2. De Hoge Autoriteit verstrekt een lening aan een onderneming; zij geeft opdracht aan de B.I.B. het geld aan die onderneming over te maken en over-

handigt haar de titel van de schuldvordering op de onderneming; zij vervult de noodzakelijke formaliteiten voor de in-pandgeving van deze titel. Al deze schuldvorderingen, waarvan de B.I.B. houder is, garanderen tezamen de schuld van de Hoge Autoriteit aan de Eximbank.

4. Op de dag dat de Hoge Autoriteit zelf haar schuld moet aflossen geeft zij de B.I.B. opdracht de schuld te betalen uit de gelden welke hiertoe op de speciale rekening zijn geplaatst.

Uit het voorgaande blijkt, dat de B.I.P. een dubbele rol speelt. Als houder van de schuldvorderingen, de daarop terugbetaalde gelden en de gelden bestemd voor nieuwe leningen, is de rol van de B.I.B. die van een derde-pandhouder. Zij is in die gevallen de gemachtigde van twee partijen daar zij goederen onder zich houdt die toebehoren aan de Hoge Autoriteit maar in pand gegeven zijn aan de Eximbank.

Daarentegen, als de B.I.B. de door de Hoge Autoriteit geleende geldbedragen int, deze bedragen overmaakt aan de ondernemingen, als zij de door de ondernemingen terugbetaalde bedragen int en deze zelf wederom aan de Eximbank terugbetaalt, vervult zij in die gevallen de rol van bankier en gemachtigde van de Hoge Autoriteit alleen.

Wij moeten dus twee afzonderlijke overeenkomsten onderscheiden. De eerste is een lastgeving van de Hoge Autoriteit aan de B.I.B.; de Hoge Autoriteit belast de B.I.B. met de inning en de uitbetaling van zekere bedragen voor haar rekening.

De tweede overeenkomst is een drie partijen-contract tussen de Hoge Autoriteit, de Eximbank en de B.I.B.; hierbij belooft de Hoge Autoriteit zekere zaken in pand te zullen geven aan de Eximbank; de Hoge Autoriteit en de Eximbank komen bovendien overeen de B.I.B. als derde-pandhouder aan te wijzen; de B.I.B. aanvaardt deze hoedanigheid. Deze tweede overeenkomst is dus een overeenkomst tot in pandgeving, plus een lastgeving. Het is een overeenkomst tot in pandgeving en geen pandovereenkomst; de pandovereenkomst is een zakelijke overeenkomst, welke eerst door de overhandiging van de zaak tot stand komt; maar hier belooft de Hoge Autoriteit slechts zekere zaken aan de B.I.B. te zullen overhandigen als pand ten gunste van de Eximbank. De zaken die het onderwerp van de belofte uitmaken bestaan trouwens nog niet op het ogenblik dat het contract gesloten wordt.

Voorts is er een lastgeving van de twee partijen aan de derde. De overeenkomst tussen de schuldenaar-pandgever en de schuldeiser-pandnemer enerzijds en de derde pandhouder anderzijds is inderdaad een overeenkomst van lastgeving (De Page, VI, 1048).

Wat zijn hiervan de gevolgen? De eerste overeenkomst, de lastgeving van de Hoge Autoriteit aan de B.I.B., is uitsluitend vastgelegd in de Act of Pledge; de beide belanghebbende partijen hebben dit contract ondertekend en dit bevat alle bepalingen betreffende de lastgeving. De overeenkomst van lastgeving treedt dus in werking op de dag van ondertekening van de Act of Pledge.

De tweede overeenkomst daarentegen, de overeenkomst tot in pandgeving plus lastgeving, is vastgelegd in twee afzonderlijke documenten, de Act of Pledge (gesloten tussen de Hoge Autoriteit en de B.I.B.) en het Supplemental Agreement (gesloten tussen de Hoge Autoriteit en de regering der Verenigde Staten).

Deze overeenkomst is dus eerst volledig op het ogenblik van ondertekening van het Supplemental

Agreement, welke gevolgd is op de ondertekening van de Act of Pledge. Opgemerkt zij, dat de B.I.B. geen partij is bij het Supplemental Agreement, waarin de Verenigde Staten hun goedkeuring geven aan de Act of Pledge in zijn geheel.

Waar anderzijds de Act of Pledge de instemming van de B.I.B. (in haar hoedanigheid van derde pandhouder) inhoudt met elke overeenkomst van inpandgeving van de Hoge Autoriteit jegens de geldgever, is dus in de beide actes, het Supplemental Agreement en de Act of Pledge, tezamen de wilsovereenstemming van partijen uitgedrukt; de overeenkomst van inpandgeving, voorzien van een lastgeving is hiermede in het leven geroepen.

Waar de overeenkomst van inpandgeving met lastgeving tot stand is gebracht met behulp van twee afzonderlijke overeenkomsten, kan men zich afvragen welke betekenis de Act of Pledge op zich zelve heeft. De Act of Pledge verwijst namelijk behalve naar de Eximbank ook naar alle andere geldgevers van de Hoge Autoriteit, zowel tegenwoordige als toekomstige tezamen. Welke betekenis moet men aan deze bepaling toekennen?

Men kan er geen beding ten behoeve van een derde in zien ten bate van de toekomstige geldgevers van de Hoge Autoriteit. Voor een beding ten behoeve van een derde is vereist dat bij het sluiten van het hoofcontract een onmiddellijk recht in het leven wordt geroepen ten bate van een aanwijsbare derde. In ons geval wordt geen enkel onmiddellijk recht in het leven geroepen ten bate van de toekomstige geldgevers van de Hoge Autoriteit. Zonder twijfel zullen zij een pandrecht genieten op de gezamenlijke schuldvorderingen van de Hoge Autoriteit, voortvloeiende uit de leningen. Maar dit zal eerst zo zijn in dien zij zelve gelden aan de Hoge Autoriteit lenen en op voorwaarde dat zij de B.I.B. als derde-pandhouder aanwijzen en zich onderwerpen aan de verplichtingen welke de Act of Pledge oplegt aan alle geldgevers gezamenlijk.

Bovendien staat niet alleen op het moment van ondertekening van de Act of Pledge niet vast wie de geldgevers zijn, maar zijn zij ook niet bepaalbaar, omdat het verwerven van deze hoedanigheid afhankelijk is van de toestemming van de Hoge Autoriteit.

Ook kan men in de bepalingen van de Act of Pledge betreffende de toekomstige geldgevers geen aanbod zien van de Hoge Autoriteit en de B.I.B. tezamen. En zodanig aanbod zou gedaan moeten worden aan een bepaalde persoon, omdat in dit geval geen sprake kan zijn van een « openbaar » aanbod.

De slotsom moet dan ook zijn, dat deze bepalingen slechts juridische betekenis krijgen naar gelang andere geldgevers van de Hoge Autoriteit zich voegen bij de Exim-bank door uitdrukkelijk hun instemming te betuigen met de bepalingen van de Act of Pledge. Deze instemmingen worden uitdrukkelijk gegeven in de leningscontracten die de geldgevers met de Hoge Autoriteit sluiten en ook stilzwijgend door het aanvaarden van schuldbewijzen van de Hoge Autoriteit (orderbiljetten of obligaties), die uitdrukkelijk naar de Act of Pledge verwijzen (9).

De B.I.B. aanvaardt haar taak van derde pandhouder en gemachtigde van de Hoge Autoriteit voor elke nieuwe lening in een aanvullende overeenkomst (Supplemental Indenture), die geïntegreerd wordt in de Act of Pledge en waarin haar lastgeving wat betreft de nieuwe lening uitdrukkelijk wordt bepaald en bekrachtigd.

Wat betreft de toekomstige geldgevers, is de enige betekenis welke de bepalingen van de Act of Pledge hebben gelegen in twee verplichtingen:

— een verplichting van de B.I.B. jegens de Hoge Autoriteit. De B.I.B. aanvaardt van nu af de plichten te vervullen van een derde pandhouder ten bate van alle toekomstige door pand gedekte schuldgevers van de Hoge Autoriteit;

— een verplichting van de Hoge Autoriteit jegens haar tegenwoordige geldgevers. De Hoge Autoriteit neemt op zich geen gelden te lenen of uit te lenen dan volgens de bepalingen van de Act of Pledge.

C. Toepasselijk Recht.

Het tot standbrengen van een afzonderlijke portefeuille werpt vragen op van internationaal privaats en publiek recht.

Wij hebben gezegd dat het statuut van de wilsautonomie van toepassing is. Wat betreft de Act of Pledge hebben echter de partijen niet uitdrukkelijk een bepaald recht van toepassing verklaard. De stilzwijgende bedoeling van partijen moet dus worden opgezocht (10).

De lastgeving is geheel geregeld in de Act of Pledge. De « locus contractus » (Luxemburg) zou kunnen aangeven dat de partijen het Luxemburgse recht van toepassing wilden doen zijn; maar de « locus solutionis » schijnt wel of Bazel of het domicilie van de eventuele agenten der B.I.B. te zijn. Maar moet deze lastgeving niet worden beschouwd als een nevenverbintenis van de overeenkomst tot inpandgeving?

Wat de overeenkomst tot inpandgeving betreft, is de locus contractus voor de Act of Pledge Luxemburg en voor het Supplemental Agreement Washington. De locus solutionis zal wel Bazel of het domicilie van de agent zijn.

Maar moet ook de overeenkomst tot inpandgeving niet in de eerste plaats worden gezien als een nevenverbintenis van de leningsovereenkomst? Op de Amerikaanse leningsovereenkomst zou het Amerikaanse recht van toepassing kunnen zijn. De Verenigde Staten vormen de plaats waar het contract is gesloten, waar het crediet is verleend en terugbetaald moet worden; alle andere aanwijzingen als de taal, de juridische terminologie van het leningscontract en het orderbiljet (promissory note), de geldsoort, versterken de mening dat het Amerikaanse recht van toepassing zou kunnen zijn (11).

Wat betreft het toepasselijk recht, heeft echter de theorie van de nevenverbintenis een ernstig gebrek, nl. dat de Act of Pledge een accessoir is van verschillende leningscontracten die allen door verschillende rechten worden geregeld (12). Het is echter klaarblijkelijk ongewenst dat verschillende rechten van toepassing zouden zijn op eenzelfde overeenkomst naar gelang de localisatie van de verschillende leningen. Om redenen van rechtszekerheid en billijkheid is het hoogst wenselijk de Act of Pledge met het oog op één rechtssysteem te interpreteren. De vraag is nu welk rechtssysteem?

Gezien de omstandigheden kunnen eventueel twee rechten van toepassing worden geacht: het Zwitsers recht uit hoofde van de nationaliteit, het domicilie en de werkzaamheid van de derde-pandhouder (B.I.B.) (13), alhoewel het materiële houderschap van de verpande schuldvorderingen en gelden door de agenten in de verschillende landen van de Gemeenschap wordt waargenomen; het Amerikaans recht om reden van interne criteria, taal, juridische terminologie en structuur van de Act of Pledge. Welk recht nu effectief van toepassing zal zijn zal wel afhangen van het forum waar een eventuele actie zal worden gebracht.

Gezien het arrest van het Zwitsers Federaal Hof inzake de Young en Dawes Lening (26 mei 1936) is er veel kans dat een Zwitserse rechtbank de Act of Pledge volgens het Zwitsers recht zou interpreteren.

Toch is niet alleen het statuut van de partij-autonomie van toepassing. De overeenkomst tot inpandgeving wordt immers door de overdracht van de gelden of de schuldvorderingen omgezet in een werkelijk pandrecht. Het pandrecht is een zakelijk recht en de toepasselijkheid van het statuut van de *lex rei sitae* is in feite erkend in alle landen voor zakelijke rechten op onroerende en op lichamelijke roerende zaken; de schuldvorderingen vervat in een verhandelbaar papier worden met lichamelijke roerende zaken gelijkgesteld. De *lex rei sitae* bepaalt dus de voorwaarden voor de geldigheid van het pandrecht (noodzaak van een schriftelijk stuk, openbaarheid, ontneming van het bezit) en de rechtsgevolgen van het pandrecht (zaaksgevolg, recht van verhaal, voorrecht, enz.).

D. De Lastgeving.

De overeenkomst van lastgeving tussen de Hoge Autoriteit en de B.I.B. stelt geen speciale vraagstukken aan de orde. Zonder twijfel verenigt de B.I.B. in zich de rol van derde-pandhouder en van gemachtigde van de Hoge Autoriteit, maar deze cumulatie is volkomen rechtsgeldig. Elke derde pandhouder is trouwens reeds de gemachtigde van de schuldeiser-pandnemer en van de schuldenaar-pandgever. Waarom zou deze niet bovendien de gemachtigde mogen zijn van de schuldenaar-pandgever in een andere rechtsbetrekking?

Zonder twijfel is de Hoge Autoriteit in de onderhavige regeling enerzijds de hoofdschuldenaar van de geldgevers, anderzijds de hoofdschuldeiser van de ondernemingen. De overeenkomsten, waarbij zij geld leent en geld uitleent zijn ook rechtstreeks door haar gesloten. Als schuldenaar van de geldgevers heeft zij het recht de schulden te delgen vóór deze opeisbaar zijn en heeft zij zelfs indien de ondernemingen in gebreke blijven de plicht de betaling ervan te verzekeren door in die gevallen het garantiefonds aan te spreken. Zelfs indien de B.I.B. hier een rol speelt die uitgaat boven hetgeen voor een derde-pandhouder gebruikelijk is, dan nog is er geen enkel gevaar dat zij zich in feite voordoet als hoofdschuldenaar of hoofdschuldeiser.

E. Het Vestigen van het Pandrecht.

De pandovereenkomst stelt verschillende, nogal delicate, rechtsvragen aan de orde.

Wij hebben gezien dat de Act of Pledge en het Supplemental Agreement tezamen een overeenkomst vormden welke wij betiteld hebben als een overeenkomst tot inpandgeving met lastgeving. De overeenkomst tot inpandgeving is de overeenkomst waarbij een schuldenaar zich verbindt aan zijn schuldeiser een zaak in pand te geven tot zekerheid van zijn schuld. Deze overeenkomst tot inpandgeving vestigt nog geen zakelijk recht.

De pandovereenkomst, een zakelijke overeenkomst, komt tot stand door overhandiging van het pand, hetzij aan de schuldeiser, hetzij aan een derde. Op het moment waarop de schuldenaar op deze wijze het bezit verliest ontstaat het zakelijke recht van de schuldeiser op het pand en daarmee zijn voorrecht.

De tenuitvoerlegging van de overeenkomst tot inpandgeving heeft een dubbele werking: enerzijds komt

de verplichting tot inpandgeving te vervallen doordat er aan wordt voldaan, anderzijds ontstaat het pandrecht. Wanneer een overeenkomst tot inpandgeving is gesloten en deze oorspronkelijke overeenkomst op het moment van de overhandiging van het pand geheel ongewijzigd is gebleven, zal de wilsovereenstemming, welke toen is tot stand gekomen, ook de pandovereenkomst beheersen. Van dat moment af is de feitelijke overdracht van de zaak, het bezitsverlies van de schuldenaar, het enige verschil tussen de overeenkomst tot inpandgeving en de eigenlijk gezegde pandovereenkomst; door de overhandiging van de zaak gaat de pandbelofte automatisch over in een pandrecht.

In dat geval kan men zeggen dat de pandovereenkomst op twee tijdstippen tot stand komt. De pandovereenkomst, een zakelijke overeenkomst, vereist enerzijds wilsovereenstemming, anderzijds de overhandiging van het pand.

De wilsovereenstemming moet betrekking hebben op het voorwerp van het contract en op zijn oorzaak; en in de pandovereenkomst met name op de gegarandeerde schuld, op de in pand gegeven zaak en op de verschillende voorwaarden waaronder de overeenkomst wordt aangegaan. Maar de pandovereenkomst wordt eerst perfect, ook tussen partijen, na de overhandiging van de zaak.

Deze twee elementen van de pandovereenkomst, de wilsovereenstemming en de overhandiging van de zaak behoeven niet noodzakelijk samen te vallen. De wilsovereenstemming kan tevoren tot stand komen en in een akte worden vastgelegd; de overhandiging van de zaak kan wel later plaatsvinden.

Wanneer een overeenkomst tot inpandgeving overgaat in een pandrecht houdt de overeenkomst tot inpandgeving reeds een wilsovereenstemming in welke op alle punten volkomen is; deze overeenstemming betreft met name de in pand te geven zaken. Het is dus voldoende dat deze wilsovereenstemming wordt aangevuld door de overhandiging der zaken om de pandovereenkomst automatisch volkomen te doen zijn.

Dit is dan het mechanisme waarvan men zich hier heeft willen bedienen. De wilsovereenstemming met betrekking tot de in pand te geven zaken is vastgelegd in de overeenkomst tot inpandgeving. De partijen zijn overeengekomen achtereenvolgens in pand te geven gelden, schuldvorderingen en weer gelden.

Hieruit volgt, dat het eigenlijke pandrecht en het voorrecht dat hieruit voortvloeit, automatisch ontstaan op het ogenblik waarop de verschillende voorwerpen successievelijk aan de derde-pandhouder worden overhandigd. Op dat moment zal het voorrecht van de geldgevers van de Hoge Autoriteit op de gelden en de schuldvorderingen ontstaan.

Hoe werkt het mechanisme wat betreft de nieuwe geldgevers van de Hoge Autoriteit? Op het moment dat deze hun instemming betuigen met de Act of Pledge heeft de derde pandhouder reeds gelden en schuldvorderingen in pand.

Van het ogenblik af waarop de nieuwe geldgevers zich voegen bij de anderen, delen zij op gelijke voet in deze zekerheden. Dat wil zeggen, dat in dit geval het pandrecht terstond bij het sluiten van het contract ontstaat. Van dat ogenblik af komt ook het voorrecht tot stand van de nieuwe geldgevers op de reeds aan de derde-pandhouder in pand gegeven zaken. In dat geval ondergaat dus de titel van de derde-pandhouder een uitbreiding. Deze houdt de zaken (schuldvorderingen en gelden) niet meer alleen in pand voor de Exim-bank, maar voor alle geldgevers die zich

bij haar hebben gevoegd. De twee verschillende stadia, de overeenkomst tot inpandgeving en de pandovereenkomst, zijn dan ineen geschoven. De wilsovereenstemming komt op hetzelfde moment tot stand als de «overdracht» van de zaak.

Wanneer de Hoge Autoriteit nieuwe leningen aan gaat heeft dit ook tot gevolg dat de Hoge Autoriteit nieuwe leningen verstrekt; de nieuwe leningen doen dan nieuwe onderpanden ontstaan: de nieuwe schuldvorderingen die daaruit ontstaan. Ten aanzien van de schuldvorderingen welke nog niet bestaan bij de ondertekening van het contract, zal dit opnieuw de hoedanigheid hebben van een overeenkomst tot inpandgeving. Wij hebben dan weer hetzelfde geval als dat van de Exim-bank.

Heeft dit alles nu tot gevolg dat een gelijk voorrecht ontstaat voor alle geldgevers van de Hoge Autoriteit, zoals in de bedoeling lag? Zonder twijfel ontstaat er een voorrecht voor al degenen ten behoeve van wie de zaken in pand gegeven worden en dit voorrecht is voor alle schuldeisers gelijk omdat de Act of Pledge uitdrukkelijk bepaalt dat de derde-pandhouder de gelden en de schuldvorderingen in pand zal houden gelijkelijk ten behoeve van alle geldgevers van de Hoge Autoriteit naar verhouding van ieders vordering. Hieruit volgt, dat de schuldeisers, door tot de Act of Pledge toe te treden, afzien van de rang waarop de datum van hun vordering hun recht zou geven. Indien deze bepaling niet was gemaakt zouden de eerste vorderingen bevoorrecht zijn boven de laatste — «prior tempore, potius jure». Voor de uitdrukkelijke bepaling van de Act of Pledge moet dit principe natuurlijk wijken. Het doel wordt dus bereikt.

Wij hebben gezien dat het pandrecht achtereenvolgens op drie afzonderlijke zaken betrekking heeft: eerst op de geleende gelden, vervolgens op de schuldvorderingen van de Hoge Autoriteit op de ondernemingen, en tenslotte op de door deze ondernemingen terugbetaalde gelden. Wij zullen achtereenvolgens de vragen behandelen welke met betrekking tot elk van deze voorwerpen van het pandrecht worden opgeworpen.

F. Het Pandrecht op Geleende Gelden.

De door de geldgevers uitgeleende gelden worden overgemaakt op een speciale rekening van de Hoge Autoriteit bij de B.I.B. Is er derhalve sprake van een waarborgsom, dat wil zeggen de speciale vorm van pand bestaande in een som gelds? Ook indien moest worden aangenomen dat dit het geval is, dan nog zou zulks volkomen rechtsgeldig zijn en geheel in overeenstemming met de bedoeling van partijen.

Een waarborgsom heeft betrekking op verbruikbare zaken, weshalve de schuldeiser of de derde-pandhouder slechts gehouden is een gelijke hoeveelheid van dezelfde soort terug te geven. Hieruit volgt dat hij ten opzichte van derden de qualiteit bezit van eigenaar van de als waarborg overhandigde zaken. Hierin is niets dat strijdig zou zijn met de Act of Pledge.

Wij zijn evenwel niet geneigd aan te nemen dat hier van een waarborgsom sprake is. Men kan slechts van een waarborgsom spreken wanneer het pandrecht betrekking heeft op verbruikbare zaken, welke niet geïndividualiseerd zijn. Indien de zaken geïndividualiseerd zijn is het eigenlijk pandrecht van toepassing. Deze individualisering heeft hier plaatsgevonden; de gelden zijn immers op een speciale rekening bij de B.I.B. geplaatst, een rekening welke door haar slechts wordt gebruikt voor de verrichtingen welke de Act of Pledge haar als derde-pandhouder oplegt. Deze wijze van

individualisering is voldoende om de regels van het pandrecht toepasselijk te doen zijn. In dit verband is het van belang op te merken dat artikel 26 van de wet van 7 augustus 1922 op de arbeidsovereenkomst, welke de werkgever verplicht elke waarborgsom te deponeren op naam van de werknemer, bepaalt dat dit deptót het voorrecht van de werkgever doet herleven; hij verliest de eigendom en de gelden worden onderworpen aan de normale regels van het pandrecht. Dit is dus een rechtsfiguur welke zeer veel lijkt op de onze.

De normale regelen van het pandrecht zijn dus van toepassing, zowel ten aanzien van de gelden, welke op een speciale rekening zijn geplaatst als voor wat de schuldvorderingen betreft.

G. In de Plaatstelling van de in Pand Gegeven Zaken.

Oorspronkelijk zijn het de op een speciale rekening gestorte gelden die het voorwerp van het pandrecht uitmaken; wanneer deze gelden zelve worden uitgeleend komen de daaruit voortvloeiende schuldvorderingen in hun plaats; wanneer tenslotte deze schulden worden terugbetaald nemen de gelden wederom haar plaats over.

Het pandrecht strekt zich tot de nieuwe zaken uit krachtens de gemeenschappelijke wil van de contracterende partijen, welke is neergelegd in de Act of Pledge. De sleutel tot het juiste begrip van de werking is het punt waarop wij reeds eerder de aandacht hebben gevestigd, nl. dat de wilsovereenstemming aangaande de in pand te geven zaak en de feitelijke overdracht van het pand niet noodzakelijkerwijze behoeven samen te vallen.

Laten we de opeenvolgende fasen van het juridische gebeuren van naderbij bezien. Allereerst is er in de Act of Pledge een belofte zekere gelden in pand te geven. Wanneer deze gelden daadwerkelijk aan de derde-pandhouder worden overhandigd, ontstaat het pandrecht daarop. De schuldenaar-pandgever heeft niettemin krachtens de pand-overeenkomst het recht deze gelden voor zekere doeleinden te gebruiken, te weten: deze uit te lenen.

Wanneer de schuldenaar-pandgever van dit recht gebruik maakt, verliest de derde-pandhouder het bezit van de gelden en ontvangt in plaats daarvan schuldvorderingen. Maar ook deze schuldvorderingen hebben het voorwerp uitgemaakt van de pandbelofte. De wilsovereenkomst is dus tot stand gekomen. Bij de overdracht der schuldvorderingen ontstaat nu automatisch het pandrecht daarop.

De werking is dezelfde wanneer bij de terugbetaling der schulden door de ondernemingen wederom gelden haar plaats overnemen onder de in pand gegeven zaken (14).

De terugbetaalde gelden worden op dezelfde rekening geplaatst als de gelden welke voor de leningen bestemd zijn en zijn dus onderworpen aan hetzelfde statuut.

H. De Inpandgeving van de Schuldvorderingen.

De pandovereenkomst in het burgerlijke recht eist altijd de vervulling van twee essentiële voorwaarden: de overdracht van het pand enerzijds, en een zekere openbaarheid anderzijds. Bij een schuldvordering moet de titel daarvan, volgens vaste jurisprudentie, daadwerkelijk aan de schuleiser of aan de derde-pandhouder worden overhandigd. De openbaarheid is altijd verzekerd door het opmaken van een acte; deze moet

de schuld vermelden en een gedetailleerde beschrijving van het pand geven. Deze acte moet bovendien een vaste datum dragen, dus in het algemeen geregistreerd zijn (Burgerlijk Wetboek 2074). Bij het in pand geven van een schuldvordering, een roerende onchamelijke zaak, is nog een extra formaliteit vereist. De inpandgeving moet aan de schuldenaar van de in pand gegeven schuldvordering betekend worden (B.W. 2075). Dit is noodzakelijk om de in pandgeving te doen werken tegenover de schuldenaar en derden.

Deze nogal ingewikkelde formaliteiten zijn buitengewoon vereenvoudigd in handelsrecht. In dat geval is noch een schriftelijk stuk, noch de betekening, vermeld in artikel 2075, vereist.

Ter vereenvoudiging heeft de Hoge Autoriteit haar schuldvorderingen in de vorm van orderpapier gegoten. Dit heeft vele voordelen: vooreerst is dit gebruik de tegenhanger van het door verschillende geldgevers in leningscontracten gevolgde gebruik; vervolgens hebben de zes tot de Gemeenschap behorende staten de internationale verdragen betreffende wissel- en orderbrieven geratificeerd⁽¹⁵⁾, en zullen zich dus op dit punt minder conflicten tussen de nationale wetgeving voordoen. Tenslotte wordt een orderpapier eenvoudig overgedragen door endossement. Hiermede wordt niet alleen het opstellen van een acte en zijn registratie voorkomen, maar is ook elke betekening aan de schuldenaar overbodig. De tegenwoordige doctrine en de huidige jurisprudentie zijn het er over eens dat de Artikelen 2074 en 2075 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing zijn op orderpapier. Welke vorm moest er aan deze orderbiljetten worden gegeven?

In vele gevallen worden de schuldvorderingen van de Hoge Autoriteit op de ondernemingen voorzien van een zakelijke zekerheid. De uniforme regeling van 1930 bepaalt echter niet, dat de zakelijke zekerheid verbonden wordt aan het orderbiljet en automatisch bij de endossering daarvan wordt overgedragen. Wel heeft de Belgische wet⁽¹⁶⁾ aan de uniforme regeling een bepaling toegevoegd volgens welke een hypotheek ter verzekering van een crediet automatisch wordt overgedragen door het endossement van het orderbiljet uitgegeven terzake van dit crediet. Maar deze bepaling is niet overgenomen in het recht van alle landen behorende tot de Gemeenschap. In verschillende landen zou derhalve bij endossement een inschrijving moeten plaatsvinden in het hypotheekregister ten name van de B.I.B., omdat de oorspronkelijke inschrijving had plaatsgevonden ten name van de Hoge Autoriteit.

Deze formaliteiten heeft de Hoge Autoriteit willen voorkomen. Daarom luiden de orderbiljetten terstond aan de order van de B.I.B. In de tekst van het orderbiljet zelve wordt vermeld dat dit luidt aan het order van de B.I.B. in haar hoedanigheid van derde-pandhouder. Op deze wijze wordt een endossement uitgespaard en maakt het mogelijk de hypothecaire inschrijvingen terstond te doen stellen op naam van de derde-pandhouder.

* * *

De door ons beschreven werkwijzen komen misschien nogal ingewikkeld voor. Toch zijn de bereikte resultaten belangrijk zowel voor de Hoge Autoriteit als voor haar geldgevers. De oplossing bestaande in het gemeenschappelijke pandrecht versterkt enerzijds het crediet van de Hoge Autoriteit doordat de eenheid daarvan bewaard blijft en anderzijds verzekert zij haar geldgevers van een drievoudige garantie: de in pand

gegeven schuldvorderingen, de uit de heffing voortvloeiende middelen en een financiële controle van een erkende bestendigheid en onafhankelijkheid in de persoon van de Bank voor Internationale Betalingen.

De hier aangenomen oplossing is nieuw, maar wij zijn van mening dat zij velerlei mogelijkheden in zich houdt voor de ontwikkeling der internationale credietverlening.

Voorzover ons bekend, is het inderdaad de eerste maal dat een geldnemer één gemeenschappelijke garantie geeft aan geldgevers van verschillende nationaliteiten, die geld uitlenen in verschillende geldsoorten. Het is ook voor het eerst dat de Regering der Verenigde Staten ermede instemt dat het lot harer schuldvorderingen verbonden wordt aan dat van schuldvorderingen van andere geldgevers; zij heeft op deze wijze aan de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal een uitzonderlijk bewijs van vertrouwen gegeven.

JEAN L. BLONDEEL

L.L.M., S.J.D. (Harv.),

Docent aan de Rijksuniversiteit te Gent,
Special Counsel van de International Bank
for Reconstruction and Development

HENRI VANDER EYCKEN

A.M. (Harv.)

Toegevoegd navorser bij het
Centrum voor Rechtsvergelijking.

(1) Zie de recente fusies van de staalbedrijven van de Loire in Frankrijk en van Cockerill-Ougrée in België, die tot stand zijn gebracht om het hoofd te bieden aan de toegenomen concurrentie op de gemeenschappelijke markt door extra inspanningen op het gebied van investeringen en rationalisatie.

(2) Op 16 Mei 1956 werd de Act of Pledge (overeenkomst tot in pandgeving) gesloten tussen de H.A., haar geldgevers en de derde pandhouder gewijzigd om de H.A. groter vrijheid toe te laten in zake zekerheden.

(3) Artikel VII (b) van het Amerikaans leningscontract luidt als volgt: «The High Authority will maintain and collect levies... sufficient to provide... for any payment of such advances and interest thereon which cannot be promptly and fully paid from the receipts of the High Authority from project loans...»

(4) De eerste paragraaf van Artikel VII (d) van het Amerikaans leningscontract luidt als volgt: «The High Authority will retain all obligations representing project loans and any security therefor, and all undertakings received under the last paragraph of Article II, in a separate portfolio (at all times free of any mortgage, pledge or other priority, except as stated below) dedicated to the payment of the instalments of principal and interest becoming due on the promissory notes given to evidence advances under the credit. The High Authority will pledge and hold in trust for the benefit of Eximbank all obligations and any security therefor and the above-mentioned undertakings which are from time to time in the special portfolio; and it will take such action as may be necessary under the laws of any member country of the Community to give effect to the provision of this subparagraph (d) and to make such pledge and the trustee-ship of such obligations and security therefor and such undertakings effective against claims of third parties.»

(5) Sectie 10.03 (d) van de Act of Pledge luidt als volgt: «The Depository shall not be responsible for the performance of any duties under this Indenture except such duties as are specifically set forth in this Indenture...»

(6) De Hoge Autoriteit heeft tot nu toe zeven leningen opgenomen: in de Verenigde Staten, België, Duitsland, Luxemburg, Saarland, Zwitserland en een tweede Amerikaanse lening. De twee laatste leningen zijn obligatieleningen.

(7) De echtverklaring luidt als volgt voor de Zwitserse lening: «La présente obligation fait partie de la sixième série des titres émis par la Haute Autorité et garantis en application du Contrat de Nantissement en date, le 28 novembre 1954 et des contrats additionnels ultérieurement conclus... B.R. I. Tiers Convenu.»

(8) De Act of Pledge is als bijlage aan het Supplemental Agreement toegevoegd.

(9) Zie b.v. artikel II (6) van het Zwitsers leningscontract van juni 1959 dat ook in de tekst van de Zwitserse obligatie voorkomt.

«Sûretés: Le gage commun a été établi en vertu du contrat de Nantissement stipulé entre la Haute Autorité et la Banque des Règlements Internationaux Bâle. Ce contrat (dénommé ci-après «Contrat de Nantissement») comprend les actes généraux du 28 novembre 1954, du 25 mai 1955 et du 16 mai 1956, ainsi que des actes parti-

culiers — dont un acte du 13 juin 1956 conclu au profit de l'emprunt (sixième série) émis en Suisse — visant à étendre le bénéfice de cette garantie aux divers bailleurs de fonds de la Haute Autorité.

« La Banque des Règlements Internationaux est dépositaire du gage; en cette qualité, elle est chargée de détenir les avoirs et créances nantis pour le bénéfice commun et égal de tous les bailleurs de fonds de la Haute Autorité et au mieux de leurs intérêts. Tous les créanciers bailleurs de fonds de la Haute Autorité ont exactement les mêmes droits en ce qui concerne les créances et les sûretés, objets du gage commun. Tel sera également le cas pour les créanciers d'emprunts futurs.

« Droits et obligations des porteurs: Les obligations de l'emprunt (sixième série) bénéficient ainsi de plein droit et à parité de rang des droits grevant les biens affectés en garantie par la Haute Autorité en application du Contrat de Nantissement.

« En souscrivant ou en acquérant des titres de l'emprunt (sixième série), les porteurs acceptent que leurs droits et obligations soient fixés par les dispositions figurant sur les dits titres et, en tout état de cause, par le Contrat de nantissement; donnent mandat et pouvoir à la Banque des Règlements Internationaux de prendre, en leur nom et pour leur compte, les mesures incombant à la Banque des Règlements Internationaux en vertu du Contrat de Nantissement; ratifient les nantissemements acceptés jusqu'ici par la Banque des Règlements Internationaux, ainsi que toutes autres mesures prises aux fins d'assurer aux titres de l'emprunt (sixième série) la participation à l'ensemble du gage commun.

« Des exemplaires du Contrat de Nantissement sont déposés auprès des domiciles de paiement désignés ci-après, où ils peuvent être consultés. »

(10) Zie, Mann, The Law governing State Contracts; Brit. Yearbook of International Law, 1944, pages 11, 28.

(11) Zie ook de considerans van het leningscontract en het feit dat het crediet bij wijze van endossement gemo-

biliseerd kan worden, die aan de overeenkomst een commercieel eerder dan een politiek karakter schijnt te geven. Men zou echter kunnen beweren dat, gezien beide partijen bij de Amerikaanse lening, de Hoge Autoriteit en de Amerikaanse Regering (door tussenkomst van de EXIM-Bank) personen zijn van internationaal publiek recht, dit recht van toepassing is (zie Sommers, Broches en Delaume, Conflict Avoidance in International Loans and Monetary Agreements, in Law and Contemporary Problems, Summer, 1956 blz. 463, 476 en volg.). Maar zelfs in dit geval zou het de partijen vrijstaan hun contract aan een bepaald privaatrecht of aan beginselen eigen aan een bepaald rechtssysteem (e.g. de trustee wat betreft de Common Law) te onderwerpen (zie Mann, op. cit. bl. 19, Ph. Jessup, A Modern Law of Nations, 1948, bl. 142; G. van Hecke, Problèmes Juridiques des Emprunts Internationaux, 1955, bl. 28 en volg.).

(12) Zie bijv. Art. XV van het Zwitsers leningscontract van 6 juni, 1956 dat ook in de tekst van de obligatie voorkomt. « Le présent contrat est soumis au droit suisse, sauf en ce qui concerne l'interprétation et l'application du Contrat de Nantissement qui reste soumis au droit qui lui est propre »; zie ook Section 10 van de Eight Supplemental Indenture, april 1957; « The Bonds and the Serial Notes and the Bank Loans and this Eight Supplemental Indenture shall be governed by the laws of the State of New York. »

(13) Arrest van het Zwitsers Federaal Hof van 26 mei, 1936.

(14) Het is trouwens vaste rechtspraak dat het pandrecht op een schuldvordering overgaat op de prijs of op de opbrengst bij terugbetaling: « Attendu que les créances ont été remboursées... que par suite le privilège du créancier gagiste ne pouvait s'exercer que sur les denier remboursés » (Cass. fr. civ. 24-1-1905, D., 1905, I, 49).

(15) Verdragen van 7 juni, 1930.

(16) Art. 93 van de Wet van 10 augustus, 1953.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e kamer. — 14 juni 1957.

Eerste voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Van Beirs.

Advocaat-Generaal: M. Ganshof Van der Meersch.

Advocaten: Mrs. Demeur, De Bruyn en Simont.

Maatschappelijke zekerheid. — Gezinsvergoedingen. — Ontbreken van band van ondergeschiktheid.

De rechtspersoon, die alleen door zijn organen handelt, oefent geen gezag uit en brengt geen wil uit dan door bemiddeling van diezelfde organen; aldus kan het rechtsfeit van ondergeschiktheid, waardoor de gedwongen onderwerping van de ondergeschikte aan het krachtens de overeenkomst uitgeoefend gezag tot uiting komt, slechts verwezenlijkt worden in de mate, waarin het orgaan van de vennootschap dit gezag werkelijk kan uitoefenen.

Uit de vaststelling, dat aanlegger, voor zoveel de wet op de handelsvennootschappen zulks toelaat, het beheer en de leiding van de vennootschap in zijn handen heeft bijeengebracht en namelijk de hogere leiding verzekert van hen, die in dienstverband van de vennootschap arbeiden, heeft de bestreden beslissing kunnen afleiden, dat aanlegger als orgaan van de vennootschap het gezag uitoefent, dat het dienstcontract aan de vennootschap toekent en dat derhalve de band van ondergeschiktheid, waarvan het uitwerksel zou moeten zijn aanlegger aan het door hem zelf uitgeoefend gezag te onderwerpen, een fictief karakter heeft, daar een persoon in werkelijkheid niet ingevolge een rechtsverband kan onderworpen zijn aan het gezag, dat hijzelf uitoefent.

Bij ontstentenis van de band van ondergeschiktheid, die het dienstcontract kenmerkt, maken de

door aanlegger in de vennootschap verrichte werkzaamheden de uitvoering van zodanig contract niet uit en derhalve laat het door aanlegger ingeroepen contract hem niet toe aanspraak te maken op toepassing van de gecoördineerde wetten op de kinderbijslag voor loonarbeiders.

Dejans R. t/ R.M.Z. en Hulpcompensatiekas van de Staat voor Gezinsvergoeding.

Gelet op de bestreden beslissing, gewezen op 18 nov. 1955 door de Werkrechtshof van beroep te Brussel, kamer voor bedienden;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissingen gewezen op de door aanlegger tegen verweerster ingestelde hoofdeis en op de door verweerster tegen aanlegger uitgeoefende tegeneis:

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 2, 3 alinea 1) 5 van de wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, samengeordend bij koninklijk besluit d.d. 19 december 1939, 6 van dezelfde wetten, gewijzigd door de besluitwet d.d. 21 augustus 1946, 1832, 1843 en 1845 van het Burgerlijk Wetboek, 2, 13, 53, 54, 61 en 63 van de samengeordende wetten op de handelsvennootschappen en 97 van de Grondwet,

doordat, om de vordering van eiser niet gegrond te verklaren, ertoe strekkende te horen zeggen dat hij « een werkelijk en geldig dienstcontract heeft gesloten met de N.V. Dejans-Hermans, dat dienvolgens de wetgeving betreffende de maatschappelijke zekerheid als deze betreffende de gezinsvergoedingen voor loontrekkenden op hem van toepassing zijn » en ertoe strekkende verweerster te horen veroordelen hem de som van 69.956 fr. hoofdens gezinsvergoedingen te betalen, en om de tegeneis in te willigen door verweerster ingediend ten einde terugbetaling te bekomen van gezinsvergoedingen en andere voordelen als zijnde aan eiser onrechtmatig betaald geweest, de bestreden

beslissing geoordeeld heeft dat de ontstentenis van een « werkelijke band van ondergeschiktheid » tussen eiser en de vennootschap — welke band tot de essentie van elk dienstcontract behoort en waarvan het bestaan door eiser in zijn conclusies bevestigd was — voortvloeide uit het feit dat eiser afgevaardigde-beheerder van de vennootschap was — en als dusdanig belast met de « hogere leiding van diegenen die in dienstverband voor de vennootschap arbeiden » — en tevens hij « directeur » was, in dienst der vennootschap genomen « ingevolge een contract van dienstverhuring » en, daarenboven, uit het feit dat hij ook de voorzitter van de beheerraad was en eigenaar was van 345 aandelen, op de 370 vertegenwoordigend het maatschappelijk kapitaal dezer vennootschap, waarin hij, bij de oprichting, inbreng had gedaan van de rubberfabriek waarvan hij vroeger de enige eigenaar was,

dan wanneer de handelsvennootschap, in het bijzonder de naamloze vennootschap, die, zoals in onderhavig geval, niet fictief verklaard wordt, een juridische individualiteit, partij in de in haar naam gesloten contracten en titularis der uit deze contracten ontstane actieve en passieve rechten, uitmaakt, juridische individualiteit volstrekt onderscheiden van de natuurlijke personen samengesteld uit haar stichters of inbrengers, haar vennoten en al degenen die, onder welke titel ook, haar organen uitmaken (inzonderheid voorzitter en leden van de beheerraad en afgevaardigde-beheerder), zodat de rechtsbanden voor maatschappelijke rekening gesloten met verhuurders van diensten (inzonderheid een directeur) gelden geenszins tegenover de hierboven vermelde natuurlijke personen, doch tegenover de vennootschap alleen, het gevolg hiervan zijnde dat het, voor het bestaan van de door de verhuring van diensten vereiste ondergeschiktheid, volstaat dat deze bestaat tegenover de vennootschap, welke ook de individualiteit der vennoten of organen zij en zelfs als een dezer laatsten de verhuurder van diensten zelf zou wezen;

dan wanneer vooral de miskenning dezer regelen de bestreden beslissing ertoe gebracht heeft het litigieus contract als fictief te beschouwen; dat deze verklaring van fictiviteit derhalve de schending der in het middel bedoelde bepalingen uitmaakt :

Overwegende dat, door uit een stel feiten die de toestand van aanlegger in de schoot van de vennootschap « Caoutchouterie Remi Dejans-Hermans » kenmerken, het fictief karakter van de band van ondergeschiktheid af te leiden waarin hij beweert zich tegenover de vennootschap te bevinden, de rechter over de grond niet beslist dat het contract van dienstcontract zou gesloten geweest zijn tussen aanlegger en de natuurlijke personen die de vennootschap samenstellen en de regels niet overtreedt welke het vennootschapsrecht beheersen;

Overwegende dat de rechtspersoon, die alleen door zijn organen handelt, geen gezag uitoefent of wil uitbrengt dan door bemiddeling van die zelfde organen; dat aldus het rechtsfeit van ondergeschiktheid waardoor de gedwongen onderwerping van de ondergeschikte aan het krachtens het contract uitgeoefend gezag tot uiting komt, maar kan verwezenlijkt worden in de mate waarin het orgaan van de vennootschap dit gezag werkelijk kan uitoefenen;

Overwegende dat, uit de vaststelling dat aanlegger, voor zoveel de wet op de handelsvennootschappen het toelaat, het beheer en de leiding van de vennootschap in zijn handen heeft bijeengebracht en namelijk de hogere leiding verzekert van degenen die in dienstverband voor de vennootschap arbeiden, de bestreden beslissing heeft kunnen afleiden dat, als orgaan van de

vennootschap, aanlegger het gezag uitoefent welk het dienstcontract aan de vennootschap toekent en dat, derhalve, de band van ondergeschiktheid, waarvan het uitwerkkel zou moeten zijn aanlegger aan het door hemzelf uitgeoefend gezag te onderwerpen, een fictief karakter heeft daar een persoon in werkelijkheid niet, ingevolge een rechtsverband, kan onderworpen zijn aan het gezag dat hij zelf uitoefent;

Overwegende dat, bij ontstentenis van het verband van ondergeschiktheid dat het dienstcontract kenmerkt, de door aanlegger in de schoot van de vennootschap verrichte werkzaamheden de uitvoering van zulkdanig contract niet uitmaken en dat, derhalve, het door aanlegger ingeroepen contract hem niet toelaat aanspraak te maken op toepassing van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders;

Dat het middel niet kan ingewilligd worden;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat, dan wanneer zij haar beslissing, zowel ten aanzien van de door eiser ingestelde hoofdeis als ten aanzien van de door verweerster ingediende tegeneis, rechtvaardigt door de beschouwing, dat tussen de vennootschap en de eiser geen « werkelijke band van ondergeschiktheid » bestaat en de ontstentenis van gezegde band inzonderheid afleidt uit het feit dat eiser, als vergelding van zijn inbreng, 345 aandelen op de 370 aandelen, vertegenwoordigend het maatschappelijk kapitaal der vennootschap, heeft ontvangen, de bestreden beslissing verzuimd heeft het door eiser in zijn conclusies ingeroepen middel te beantwoorden erin bestaande te zeggen « dat... het aantal aandelen niet bepalend is, daar immers de persoon der naamloze vennootschap essentieel verschillend en onderscheiden is van de persoon van de aandeelhouder; dit is juist een fundamenteel beginsel van de naamloze vennootschap; zulks ontkennen ware het wezen der naamloze vennootschap zelf aantasten », waaruit volgt dat de bestreden beslissing door geen antwoord te verstrekken op een door eiser in zijn conclusies regelmatig ingeroepen middel, de wettelijke verplichting heeft miskend welke op de rechter weegt zijn beslissing gepast te motiveren met inachtneming van de hem voorgelegde conclusies :

Overwegende dat om tot de ontstentenis van een werkelijke band van ondergeschiktheid te besluiten, de bestreden beslissing niet bijzonder steunt op het feit dat aanlegger, als vergelding van zijn inbreng, meer dan de negen tienden van de aandelen, die het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigen, heeft ontvangen, maar acht geeft op het geheel der verscheidene beschouwingen die de werkelijke toestand van aanlegger in de schoot van de vennootschap belichten en die de rechter toelaten te verklaren dat, in de mate waarin de wetgeving betreffende de handelsvennootschappen het niet belet, aanlegger zo volledig mogelijk de leiding van het hem vroeger toebehorende bedrijf in zijn handen heeft willen concentreren;

Dat wijl hij aan het aantal aandelen welke aanlegger bezit geen bepalende draagwijdte heeft verleend, in strijd met de bewering van het middel, hetzelfde feitelijke grondslag mist;

II. In zover de voorziening gericht is iegen de beslissing gewezen op de door aanlegger tegen verweerders ingestelde eis tot bindendverklaring van het vonnis voor al de partijen ingediend :

Overwegende dat, zoals door verweerder wordt op-

geworpen, aanlegger tegen die beslissing geen verwijt oppert;

Dat de voorziening, wat die beslissing betreft, niet ontvankelijk is;

III. Wat de tegen verweerder ingestelde eis tot bindendverklaring van het arrest betreft:

Overwegende dat die eis, die alleen ertoe kan strekken de beslissing waartegen aanlegger zich niet regelmatig voorzien heeft te bestrijden, niet ontvankelijk is;

Om deze redenen:

Verwerpt de voorziening en de bijkomende eis tot bindendverklaring van het arrest;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 13 december 1957.

Voorzitter: M. de Clippele.

Raadsheer-verslaggever: M. Bayot.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. della Faille d'Huyse en Simont.

Huwelijksgoederenrecht. — Gemeenschap van aanwinsten. — Burgerlijke schulden uit misdrijven van de man. — Gemeenschapsschulden. — Geen recht op « vergoeding » (récompense).

Artikel 1409/2° B.W., waarvan de bewoordingen algemeen zijn, stelt als regel, dat alle door de man gedurende de gemeenschap aangegane schulden deel uitmaken van het passief der gemeenschap.

Onder bedoelde schulden komt dus onder meer voor de schuld, die voortspruit uit een door de man gedurende de gemeenschap gepleegd misdrijf.

Weliswaar bepaalt voormeld artikel op de algemene regel een beperking: de verplichting tot vergoeding in de gevallen, waarin daartoe aanleiding bestaat.

De gevallen, waarin een vergoeding dient te worden uitgekeerd, zijn evenwel limitatief in de wet genoemd; zij maken de uitzondering en niet de regel uit.

Artikel 1437 B.W. kan te dien aanzien geen toepassing vinden; om het recht op vergoeding te verantwoorden eist dit artikel immers, dat de door de gemeenschap betaalde schuld geen schuld van dezelfde is, doch een persoonlijke schuld van een der echtgenoten, terwijl ten deze de gemeenschap enkel een schuld gekweten heeft, die artikel 1409 B.W. haar ten laste legt.

Artikel 1424 B.W. is alleen toepasselijk op de strafrechtelijke gevolgen van een strafbaar feit.

Daels-Vercauteren t/ Daels F. en Dienst
van het Sekwester.

Gelet op het bestreden arrest op 14 juli 1956 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1101, 1102, 1134, 1156, 1157, 1317, 1319, 1320, 1387, 1409, 1424, 1425, 1437, 1498 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat de schulden door eerste verweerder, Franciscus Daels, opgelopen

tengevolge van zijn veroordeling tot vergoeding wegens schade door misdrijven berokkend, geen persoonlijke schulden uitmaken, maar binnen de gemeenschap vallen, alhoewel het huwelijkscontract beschikt dat « Ils (les futurs époux) ne seront point tenus des dettes l'un de l'autre créées avant ou pendant le mariage », om reden dat dit beding slechts de herhaling zou zijn van artikel 1498 van het Burgerlijk Wetboek, dat rechtspraak en rechtsleer de toepassing van gezegd artikel beperken tot de schulden die eventueel de erfenissen en de giften zouden belasten, dat alhoewel het partijen vrij staat deze beschikkingen te verruimen of te beperken « elk afwijkend beding nochtans duidelijk moet worden gesteld » en dat partijen slechts bedongen hebben dat « Ils ne seront pas tenus des dettes », zonder de woorden « toute dette » of « toute dette quelconque » te gebruiken,

dan wanneer partijen, door in het huwelijkscontract dd. 31 oktober 1908 te beschikken dat « Ils (les futurs époux) ne seront point tenus des dettes l'un de l'autre créées avant ou pendant le mariage », klaarblijkelijk geen loutere herhaling van artikel 1498 van het Burgerlijk Wetboek hebben gewild (waarvan zij de bewoordingen zelf niet overgenomen hebben) daar in zulk geval de beschikking absoluut overbodig was en geen gevolg kon hebben en, namelijk, de door rechtspraak en rechtsleer aan artikel 1498 toegebrachte beperking niet hebben willen overnemen,

en dan wanneer de bewoordingen van de overeenkomst klaar en duidelijk waren en geen verklaring vereisten, daar, door te beschikken dat zij « ne seront point tenus des dettes l'un de l'autre créées avant ou pendant le mariage », partijen, die geen beperking voorzien hebben, noodzakelijk alle schulden hebben voorzien even zo goed als wanneer zij de woorden « toute dette » of « toute dette quelconque » hadden gebezigd:

Overwegende dat uit het bestreden arrest, uit de voorziening en uit de bij de voorziening gevoegde stukken blijkt dat de rechter over de grond uitspraak te doen had over de uitlegging van een beding van het tussen aanlegster en eerste verweerder gesloten huwelijkscontract;

Overwegende dat dit contract bepaalt: « les futurs époux adoptent le régime de la communauté mais cette communauté sera réduite aux acquêts, et comme telle, réglée conformément aux dispositions des articles 1498 et 1499 du Code Civil. Ils ne seront point tenus des dettes l'un de l'autre créées avant ou pendant le mariage »;

Overwegende dat het arrest er op wijst dat de woorden « Ils ne seront point tenus des dettes... » onmiddellijk volgen op de verwijzing naar artikel 1498 van het Burgerlijk Wetboek, en dat zij van geen bedoeling van die bepaling af te wijken laten blijken; dat, zo de partijen dergelijke bedoeling gehad hadden, zij de woorden « toute dette » of « toute dette quelconque » zouden gebezigd hebben »;

Overwegende dat het arrest op grond van deze beschouwing beslist dat de woorden « les dettes » in het betwist beding dezelfde betekenis hebben als in artikel 1498 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat deze uitlegging met redenen omkleed en met de termen van gemeld beding verenigbaar is;

Dat het middel dienvolgens feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1101, 1102, 1134, 1387, 1409, 1424, 1425, 1437, 1498 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat de schulden door eerste verweerder opgelopen wegens veroordeling tot schadevergoeding, tot herstelling van de door een misdrijf berokkende schade, ten laste van de huwelijksgemeenschap vallen, zonder vergoeding, om reden dat artikel 1424 van het Burgerlijk Wetboek slechts de geldboeten betreft en « a contrario » bevestigt dat de burgerlijke gevolgen van het misdrijf geen aanleiding geven tot vergoeding,

dan wanneer de door de man, tengevolge van een misdrijf, verschuldigde burgerlijke gevolgen persoonlijke schulden van de man uitmaken, die tot zijn persoonlijk voordeel betaald worden en op dewelke het principe van artikel 1424 van het Burgerlijk Wetboek dient toegepast, met erkenning van het recht tot schadevergoeding ten voordele van de gemeenschap :

Overwegende dat artikel 1409, 2°, van het Burgerlijk Wetboek, waarvan de termen algemeen zijn, als regel stelt dat alle door de man gedurende de gemeenschap aangegane schulden van het passief der gemeenschap deel uitmaken;

Dat onder bedoelde schulden dus, onder meer, die schuld voorkomt welke spruit uit een door de man gedurende de gemeenschap gepleegd misdrijf;

Overwegende weliswaar dat voormeld artikel op die algemene regel een beperking stelt: de verplichting tot « vergoeding in de gevallen waarin daartoe aanleiding bestaat »;

Overwegende evenwel dat de gevallen, waarin een vergoeding dient uitgekeerd, door de wet limitatief zijn bepaald; dat zij de uitzondering en niet de regel uitmaken;

Overwegende dat artikel 1437 van het Burgerlijk Wetboek ten dezen aanzien geen toepassing kan vinden; dat het immers, om het recht op vergoeding te verantwoorden, eist dat de door de gemeenschap betaalde schuld geen schuld van dezelfde zij, doch een persoonlijke schuld van een der echtgenoten, dan wanneer, ten deze, de gemeenschap enkel een schuld gekweten heeft welke artikel 1409 haar ten laste legt;

Overwegende dat aanlegster een recht op vergoeding te haren voordele evenmin kan steunen op artikel 1424 van het Burgerlijk Wetboek, hetwelk voorziet in een vergoeding voor de door de man opgelopen en door de gemeenschap betaalde geldboeten, naardien deze bepaling enkel toepasselijk is op de strafrechterlijke gevolgen van een inbreuk;

Overwegende, tenslotte, dat het recht op vergoeding van aanlegster geen steun vindt in de bepalingen van artikel 2 van de wet van 16 april 1935, hetwelk artikel 1425 van het Burgerlijk Wetboek vervangen heeft, vermits eerste verweerder niet veroordeeld is bij toepassing van artikel 1386bis van hetzelfde Wetboek;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

NOOT : Het arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 14 juli 1956, waartegen het beroep in cassatie was ingesteld, is verschenen in het R.W. 1956/1957, 1845.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 3 december 1957.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Lefevere de Ten Hove.

Advocaat-generaal : M. De Hoon.

Advocaten : Mrs. Van de Velde, Winant en Cornelis.

Belastingen. — Voorafbetaling op niet verschuldigd gebleken bedrijfsbelastingen. — De Staat is niet verplicht deswege moratoire interesten aan de belastingplichtige te betalen.

De uitdrukking « ten onrechte geïnde belasting » in artikel 4 van de gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen moet worden gelijkgesteld met « te veel betaalde belasting ».

De vooruitbetaling, die is geschied vóór het begin van het dienstjaar, toen de eventueel belastbare inkomsten nog niet voorhanden waren, moet niet reeds vóór de aanvang van het dienstjaar als een « teveel betaalde belasting » worden beschouwd.

Het ontstaan van de belasting als schuldvordering ten behoeve van de Staat en als schuld ten laste van de belastingplichtige valt samen met de inwerkingtreding van de jaarlijkse financiewet.

De in voormeld artikel 4, vierde lid, bedoelde belasting is beslist de concrete belasting van een bepaald belastingplichtige, beschouwd als schuld of als schuldvordering. In die wetbepaling gaat het immers om teruggave van teveel betaalde belasting en zulks is slechts mogelijk t.a.v. schuld en schuldvordering.

N.V. Cotonnière Nouvelle Orléans

t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis verleend door de rechtbank van eerste aanleg te Gent op 18 december 1956;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig ingesteld werd naar tijd en vorm;

Overwegende dat de vordering strekt tot betaling van moratoire interesten door de Belgische Staat aan de N.V. Cotonnière Nouvelle Orléans, wegens voorafbetaling op niet verschuldigd gebleken bedrijfsbelastingen voor het dienstjaar 1953 - inkomsten 1952;

Overwegende dat de voorafbetaling geschiedde op 12 juli 1952 en dat interesten, volgens de eis, zouden lopen vanaf de storting tot 31 december 1952;

Overwegende dat deze eis door de eerste rechter verworpen werd als niet gegrond;

Overwegende dat de vordering in de huidige stand van het geding uitsluitend steunt op artikel 74, vierde lid, S.W.I.B.;

dat het er derhalve op aan komt uit te maken of de voorafbetaling als een « ten onrechte geïnde belasting » gekenmerkt is;

Overwegende dat niet meer kan betwist worden dat de uitdrukking « ten onrechte geïnd » dient gelijkgesteld te worden met « teveel betaald » (Verbr. 22 dec. 1938, Pas. I, 406);

dat echter dan nog dient nagegaan te worden of de voorafbetaling, welke geschiedde vóór het begin van het dienstjaar en toen de inkomsten, welke gebeurlijk belastbaar zouden zijn, nog niet voorhanden waren, reeds vóór de aanvang van het dienstjaar als een « teveel betaalde belasting » dient aangezien te worden;

Overwegende dat het ontstaan van de belasting als schuldvordering in hoofde van de Staat en als schuld

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

in hoofde van de belastbare betrokkene samenvalt met de inwerkingtreding van de jaarlijkse financiewet (vgl. noot F. D. onder Verbr. 9 nov. 1954, Pas. 1955, I, 207);

dat, waar het gaat om inkomsten van 1952 en de hierop toepasselijke financiewet dd. 29 december 1952 in werking trad op 1 januari 1953, de belasting op die inkomsten — als schuld, respectievelijk schuldvoordering — eerst van die datum af ontstond;

Overwegende dat, indien de belasting over het algemeen in een zekere mate vóór haar wordingsdatum voorafbestaat door het wettelijk voorhanden zijn van organieke wetten op het stuk en o.m. de bepaling van tarieven en belastbare stof, naast inrichting van wijze van voorafbetaling, zulks niet belet dat in de concrete verhouding tussen de Staat en een individuaaliseerd belastingplichtige — in casu appellante — de belasting slechts tot stand komt bij het ontstaan van de schuld, onderscheidenlijk schuldvoordering;

Overwegende dat de « belasting » bedoeld in art. 74 vierde lid S.W.I.B. beslist de concrete belasting is van een wel bepaald belastingplichtige, beschouwd als schuld of schuldvoordering;

dat het in die wetsbepaling immers gaat om teruggave van teveel betaalde belasting en zulks slechts mogelijk is ten aanzien van schuld en schuldvoordering;

Overwegende dat appellante inbrengt dat de wet de wijze waarop de belastingen betaald worden bepaalt en dat zij toelaat deze betalingen uit te voeren met voorafbetalingen;

Overwegende dat zulks echter niet meebrengt dat die voorafbetalingen van meet af aan betalingen zijn van belasting en als « belasting » dienen aangezien;

dat inderdaad de wettelijke regeling, welke de mogelijkheid van voorafbetaling vóór het begin van het dienstjaar voorziet, die stortingen steeds als « sommen in mindering van de bedrijfsbelasting gestort » (sommies à valoir sur la taxe) bestempelt en nergens als belasting; dat zij deze stortingen slechts met belastingen gelijkstelt t.a.v. de comptabiliteit van de Staat en deze gelijkstelling uitdrukkelijk voorziet (art. 5 A.B. 14-3-1951);

dat, indien de voorafbetalingen als betaling van belasting aangezien worden in de verhouding tussen de Staat en de belastingplichtige zulks blijkbaar slechts zijn kan van het ontstaan af van de belastingsschuld, onderscheidenlijk belastingsschuldvoordering;

dat deze zienswijze bevestigd wordt in de bepaling van artikel 6, eerste lid van de wet dd. 8 maart 1951, waar voorzien wordt dat de stortingen gedaan vóór het begin van het dienstjaar bedrijfslasten zijn voor de belastbare periode volgend op deze van de storting;

Overwegende ten slotte dat de bepaling van art. 74, vierde lid, S.W.I.B. uitging van een drang naar billijkheid, waarbij de gelijkheid bedoeld werd tussen fiscus en belastingplichtige o.m. ten aanzien van enerzijds moratoire, anderzijds nalatigheidsinteressen (Verbr. 22 december 1938, Pas. I, 406);

dat de gelijkheid zou verbroken worden ten nadele van de Staat indien moratoire interessen werden toegerekend voor een tijdspanne gelegen vóór het ontstaan van de schuldvoordering in hoofde van de Staat;

dat het weigeren van die interessen geen ongelijkheid meebrengt ten nadele van de belastingplichtige vermits deze voor een, dan nog vrijwillig besliste, onbeschikbaarheid van de gestorte gelden gedurende die periode een genoegzame compensatie vindt in de vrijstelling van belastingverhoging welke hij wegens die storting geniet (artikel 18, 3°, 9, W. 8-3-1951);

Om deze redenen :

Het Hof,
wijzend op tegenspraak,
Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;
Gehoord advocaat-generaal De Hoon in zijn eensluidend advies;
Alle andere of strijdige besluiten als niet gegrond verwerpend,
Verklaart appellante ontvankelijk doch niet gegrond in haar hoger beroep,
Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;
Verwijst appellante in de kosten van de aanleg.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 19 juni 1958.

Voorzitter : M. Verougstraete.
Raadsheren : M.M. De Vreese en Beeckman.
Advocaat-generaal : M. Matthys.
Advocaten : Mrs. De Winter en Celis.

Kracht van gewijsde van vrijsprekend strafvonnis .

De kracht van gewijsde van strafrechtelijke uitspraken geldt niet alleen tussen partijen, maar « ergo omnes » d.i. ook ten aanzien van personen, die bij het strafgeding geenszins als partijen betrokken waren zoals hij, die door de feiten schade heeft geleden maar zich niet burgerlijke partij heeft gesteld.

Het in de artikelen 418 tot 420 W.v.S. bedoelde gebrek aan vooruitzicht of voorzorg omvat alle fouten, bedoeld in de artikelen 1382-1383 B.W. d.i. elke persoonlijke fout.

Godefroidt t/ Thys.

Advies O.M.

1. Nopens hetgeen voorafgaat :

Te Bredene, op 2 augustus 1953, om 17.45 u., deed zich in de Kapellestraat een verkeersongeval voor tussen de autowagen, bestuurd door appellant Godefroidt, Corneille, beroepsmilitair, die een private grond (kampeerplaats Verkempick) kwam uitgereden, en de autowagen, bestuurd door geïntimeerde, Thijs Karel, die de baan volgde van Bredene naar Den Haan (Kapelestraat).

Bij dit ongeval liep de echtgenote van appellant zeer lichte verwondingen op, wijl aan beide wagens stoffelijke schade veroorzaakt werd; ten nadele van appellant, in totaal geraamd op 1.161 fr.; ten nadele van geïntimeerde, in totaal geraamd op 15.921 fr.

De onkosten wegens geneeskundige zorgen aan de echtgenote van appellant bedroegen amper 100 fr.

In verband met dit verkeersongeval werd appellant door de P.K. te Brugge vóór de correctionele rechtbank aldaar vervolgd wegens :

A. Het wanbedrijf van onvrijwillig aan zijn echtgenote veroorzaakte slagen of verwondingen, artikelen 418 en 420 S.W.B.);

Bij samenhang :

B. Inbreuk op artikel 57/1 - K.B. van 1 februari 1934 op het verkeer, om nagelaten te hebben de door-

gang vrij te laten voor de in beweging zijnde weggebruikers, wanneer hij uit een aan de openbare weg gelegen eigendom of uit een voor parkeren of stationeren voorbehouden plaats kwam.

Vóór dezelfde rechtbank heeft geïntimeerde Thijs, bij wijze van burgerlijke partijstelling, tegen appellant Godefroidt een vordering tot schadeloosstelling ingesteld strekkende tot veroordeling van verdachte tot betaling van de hem door het ongeval veroorzaakte schade, 17.616 fr. vermeerderd met de verwijlrenten te rekenen van 27 juli 1955, datum van zijn burgerlijke partijstelling.

Bij vonnis van 27 juli 1955 verklaarde de correctionele rechtbank te Brugge zich echter onbevoegd om kennis te nemen zo van de publieke vordering als van de vordering der burgerlijke partij.

Naderhand werd appellant Godefroidt vóór de Krijgsraad van Oost- en West-Vlaanderen te Gent vervolgd, doch ditmaal uitsluitend wegens het wanbedrijf van onvrijwillig aan zijn echtgenote veroorzaakte slagen of verwondingen.

Bij vonnis van 30 november 1955, dat in kracht van gewijsde gegaan is, verklaarde de Krijgsraad dat appellant Godefroidt «niet schuldig (non coupable)» was aan onvrijwillig veroorzaakte slagen of verwondingen en verzond hem van de strafvervolgelingen uit dien hoofde, onder de loutere beweegreden dat «uit» de stukken der procedure en het ter rechtszitting »gedane onderzoek feiten van de telastlegging tegen »beklaagde niet bewezen waren.»

Gedurende de rechtspleging vóór de Krijgsraad heeft geïntimeerde Thijs aldaar geen burgerlijke vordering ingesteld, en het blijkt zelfs dat hij aldaar niet eens als getuige werd opgeroepen of van de vervolgingen ingelicht werd.

Nochtans, zowel vóór het instellen der strafvervolgelingen vóór de correctionele rechtbank te Brugge als vóór de krijgsraad te Gent, meer bepaald bij deurwaardersexploot van 30 juli 1954 (zodus vóór het vervallen van de publieke vordering, en derhalve van de burgerlijke vordering, wegens verjaring voorzien bij de wet op het verkeer (1 jaar)), had geïntimeerde Thijs vóór de burgerlijke kamer van de rechtbank te Brugge, tegen appellant Godefroidt, een vordering ingesteld strekkende tot diens veroordeling hem de schadevergoeding te betalen van 1.616 fr., meer de verwijlrenten sedert 2 augustus 1953.

Deze vordering was gegrond op de loutere beschouwing dat «de aanrijding gebeurde door de schuld van »gedaagde, die ongetwijfeld een fout heeft bedreven».

Bij vonnis op tegenspraak van 18 juni 1956, heeft de rechtbank te Brugge, de exceptie van het rechterlijk gewijsde, uitdrukkelijk opgeworpen door verweerders — thans appellant —, afgewezen, en de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde Thijs toegewezen, wijl de tegenvordering van appellant, ter waarde van 16.021 fr. afgewezen werd als zijnde niet gegrond.

Tegen dit vonnis is oorspronkelijke verweerder Godefroidt binnen de wettelijke termijn en in regelmatige vorm in hoger beroep gekomen.

Dit beroep is eveneens ontvankelijk ter wille van de samentelling van de waarde van beide vorderingen.

2. Wat de oorspronkelijke vordering van geïntimeerd betreft :

De hoofdzakelijke vraag die, in verband met de door appellant tegen het vonnis ingeroepen bezwaren in zake dient te worden beantwoord is te weten of t.o.v. de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde

het in kracht van gewijsde gegaan vonnis van vrij-spraak, gewezen door de Krijgsraad te Gent op 30 november 1955, met het gezag van het gewijsde bekleed is in zulkdanige mate dat deze vordering op grond van de exceptie «rei judicatae» als niet-ontvankelijk zou voorkomen.

Naar luid van de jongste zienswijze van de recht-spraak, sluit de vrijspraak van de verdachte door de strafrechter in zich de vaststelling door de rechter dat de verdachte zich niet heeft schuldig gemaakt aan het hem ten laste gelegde feit, onder welke omschrijving ook dat feit mocht worden beschouwd (Cassatie, 25 april 1955, Pas. 1955, I, 919; R.G.A.R. 1956, 5684), en de burgerlijke rechter is door dit vonnis van vrijspraak gebonden, zelfs zo deze beslissing enkel gegrond werd op de afwezigheid van bewijzen of van voldoende bewijzen (Cassatie, 9 november 1950, Pas. 1951, I, 137; R.G.A.R. 1951, 4801; Rb. Oudenaarde, 16 mei 1956, R.W. 1951/52, 459 en de noot).

Uit deze rechtspraak blijkt tevens dat het aldus opgevat gezag van het strafrechtelijk gewijsde, welke de qualificatie ook moge zijn die aan de feiten kan worden gegeven, niet enkel geldt tussen partijen (te weten het O.M., de verdachte, de burgerlijk aansprakelijke partij en de eventueel gestelde burgerlijke partij), maar «erga omnes» (Cassatie, 3 januari 1955, Pas. 1955, I, 429), zodus ook t.o.v. van personen die bij het strafgeding niet als partijen betrokken werden, o.m. die, ondanks de hun door de feiten veroorzaakte schade, van welke aard die schade ook moge zijn, zich niet als burgerlijke partij hebben gesteld ten einde van de verdachte, op grond van deze schadeberokkende feiten, schadeloosstelling te eisen.

Rechtspraak gevestigd, niet op de principes van artikelen 1350 en 1351 B.W., maar op de beginselen van onze strafvordering, meer bepaald artikel 4 van de wet van 18 april 188, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (zie dienaangaande de cassatiearresten van 24 juni 1926, 10 oktober 1929 en 23 juni 1932).

Zo weliswaar de burgerlijke rechter, t.o.v. het gezag van het rechterlijk gewijsde, de draagwijdte van de definitief geworden beslissing van de strafrechter souverain beoordeelt, doch op voorwaarde dat zijn interpretatie van deze beslissing de bewoordingen er van niet tegenspreekt (Cassatie, 20 mei 1937, Pas. 1937, I, 147; id., 8 november 1948, Pas. 1948, I, 614; id., 27 april 1950, Pas. 1950, I, 596; id. 8 januari 1951, Pas. 1951, I, 285), blijft niettemin aan de burgerlijke rechter ten slotte nog weinig mogelijkheid over om in een zaak, zoals deze die het voorwerp uitmaakt van onderhavig geding, te kunnen beslissen dat, ondanks de vrijspraak van verdachte wegens het wanbedrijf van onvrijwillig veroorzaakte verwondingen omdat de feiten tegen hem niet bewezen werden, zelfde verdachte, «in casu» appellant, nochtans aan zelfde feiten schuld heeft, waar deze feiten stoffelijke schade veroorzaakt hebben aan een derde, «in casu» geïntimeerde.

Immers terwijl het bij artikelen 418 - 420 S.W.B. bedoelde gebrek aan vooruitzicht of voorzorg alle fouten omvat voorzien bij artikelen 1382 en 1383 B.W., zelfs de lichtste, en hoe ze ook kunnen worden omschreven of bepaald, kan, bovendien in verband met de hierboven samengevatte rechtspraak, de zienswijze van de eerste rechter bezwaarlijk worden bijgetreden, waar hij t.o.v. het gezag van het gewijsde van het vonnis van vrijspraak van de krijgsraad, dit gezag enkel aanvaardt «ten overstaan van de partij tegenover wie dit vonnis uitgesproken werd, nl. de echtge-

note van appellant» (terwijl deze vrouw trouwens zelfs geen partij was), doch dit gezag verwerpt omdat zelfde vonnis niet zou impliceren dat appellant t.o.v. «andere personen, die voordien niet in zake waren,» geen fout heeft kunnen plegen.»

Inderdaad, bij onderzoek van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek, komt men tot de vaststelling dat de schuld die aan Godefroidt, zowel als verdachte vóór het strafgerecht, dan als oorspronkelijk verweerder vóór het burgerlijk gerecht, eigenlijk verweten wordt, en zulks onder de omschrijving van artikelen 418-420 S.W.B., of van artikelen 1382-1383 B.W., steeds en enkel neerkomt op het feit dat hij met zijn wagen uit een aan de openbare weg gelegen eigendom of uit een voor parkeren of stationeren voorbehouden plaats op de baan te voorschijn is gekomen en hierbij verzuimd heeft de doorgang vrij te laten voor de weggebruiker die op bedoelde baan in beweging was.

Deze schuldige gedraging, die tevens de inbreuk uitmaakt op artikel 57/1 van het toenmalig toepasselijk K.B. van 1 februari 1934 op het verkeer, is, objectief beschouwd, steeds dezelfde, dat men ze beschouwe van het standpunt uit van de echtgenote van appellant, dewelke hierdoor verwondingen opliep, ofwel van het standpunt uit van geïntimeerde, aan wie deze schuldige gedraging, tevens strafbare inbreuk op het verkeersreglement, loutere stoffelijke schade heeft veroorzaakt; de omschrijving aan die feiten gegeven blijft volstrekt onverschillig in zake. Dienvolgens, wanneer de strafrechter geoordeeld en beslist heeft dat de feiten, die deze schuldige gedraging uitmaken, niet bewezen waren, zou, naar ons oordeel, de burgerlijke rechter, zonder deze in kracht van gewijsde gegane beslissing radikaal tegen te spreken, dezelfde bezwaarlijk kunnen interpreteren als hebbende enkel gezag «erga omnes» wat de verwondingen betreft veroorzaakt aan de echtgenote van appellant, doch niet wat de stoffelijke schade aangaat die door dezelfde feiten veroorzaakt werden aan geïntimeerde (zie: Van Roye, «Manuel de la partie civile», n° 58 - 8 - blz. 566).

Anders zou het er mede gesteld zijn, moest geïntimeerde vóór de burgerlijke rechter — hetzij de rechtbank, hetzij het Hof — de bezwaren van schuld zodanig aanvullen dat de wegens onvoldoende bewijzen door de krijgsraad vrijgesproken appellant, niettemin door de burgerlijke rechter toch aansprakelijk zou worden verklaard voor het feit, waardoor schade is ontstaan (zie o.m.: Brussel, 28 januari 1933, Rev. Acc. Trav. 1933, 214 en de noot; Kooph. Sint-Niklaas, 20 juni 1939, R.W. 1939/40, 693 - Zie nochtans Kooph. Brussel, 24 juni 1937, J.C. Brux. 1938, 241).

Doch, in onderhavig geval — afgezien van het feit dat de krijgsraad overwogen heeft dat de feiten niet bewezen waren, en dus niet enkel dat de feiten niet voldoende bewezen werden — dient vooral te worden vastgesteld dat het enige bewijsmateriaal dat aan de burgerlijke rechter wordt voorgelegd identiek hetzelfde is als datgene waarvan vroeger de krijgsraad kennis nam; van aanvullende bezwaren tegen appellant is in het dossier van geïntimeerde nergens een spoor te vinden.

Terwijl ten slotte geïntimeerde voorhoudt dat appellant in elk geval aansprakelijk moet worden gesteld voor de hem veroorzaakte schade, op grond van artikel 1384, alinea 1, B.W., a.g. wegens de schade veroorzaakt door het gebrek van de autowagen die appellant onder zijn bewaking had op het ogenblik van het ongeval, volstaat het vast te stellen, dat in onderhavig geval, geen sprake kan zijn van enig

gebrek, en derhalve van vermoeden van schuld, wijl anderzijds in ons recht het stelsel gehuldigd door de Franse rechtspraak verworpen wordt.

Hoe onbillijk de oplossing in onderhavig geval misschien ook moge weze, besluiten wij dan ook tot de niet ontvankelijkheid van de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde, op grond van de exceptie van het rechterlijk gewijsde.

3. Wat de tegenvordering van appellant betreft :

Indien geïntimeerde, enkel wegens het gezag van het gewijsde van het vonnis van de krijgsraad, op schadeloosstelling geen aanspraak meer kan maken, en zulks wegens de hierboven uiteengezette beschouwingen, lijdt het nochtans geen twijfel dat, op grond van het gerechtelijk strafonderzoek geen enkele schuld tegen geïntimeerde ernstig kan worden ingebracht, zoals de eerste rechter trouwens heeft doen uitschijnen. Appellant heeft trouwens geen enkel bepaald bezwaar tegen het vonnis ingebracht.

Aangaande zijn tegenvordering, dient dan ook in zijn hoger beroep te worden afgewezen als zijnde volkomen ongegrond.

Arrest

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, eerste Kamer, op 18 juni 1956; Overwegende dat het beroep regelmatig is, naar de vorm en tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat het bedrag van de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde en dit van de tegenvordering van appellant, samengeteld, het beloop van de laatste aanleg overtreffen, zodat het beroep ontvankelijk is (artikel 37 Wet op de bevoegdheid);

Overwegende dat, nu de vordering voor de burgerlijke rechtbank werd ingeleid minder dan één jaar na de feiten, er ook geen spraak is van verjaring;

Overwegende dat vóór het Hof, zoals vóór de eerste rechter, appellant de exceptie van rechterlijk gewijsde opwerpt en namelijk inroept dat de vordering ertoe strekt hem te veroordelen tot vergoeding van de schade aan geïntimeerde veroorzaakt ingevolge een verkeersongeval te Bredene, op 2 augustus 1953, terwijl hij van de strafvervolgingen die, ingevolge gezegd verkeersongeval tegen hem werden ingespannen, werd vrijgesproken;

Overwegende dat appellant inderdaad, bij vonnis van de Krijgsraad van Oost- en West-Vlaanderen, dd. 30 november 1955, vonnis dat kracht van gewijsde heeft verworven, werd vrijgesproken van de telastlegging van onvrijwillige slagen en verwondingen aan zijn echtgenote, telastlegging waarvoor hij, ingevolge gezegd verkeersongeval, terecht stond;

Overwegende dat de eerste rechter de exceptie van rechterlijk gewijsde heeft afgewezen, omdat de vrijpraak van appellant uit hoofde van de telastlegging van inbreuk op artikelen 418 en 420 S.W.B. — alhoewel geldend «erga omnes» — enkel in zou houden dat er hem geen enkele, zelfs louter burgerlijke fout, kan worden verweten «ten overstaan van de partij tegenover wie het vonnis werd uitgesproken, in zake: zijn echtgenote», doch niet zou inhouden dat appellant «geen fout heeft kunnen plegen tegenover andere personen die voordien niet in zake waren»;

Overwegende dat geïntimeerde inderdaad, bij de vóór de Krijgsraad tegen appellant ingestelde strafvervolgingen, op generlei wijze is tussengekomen;

Overwegende echter vooreerst dat de kracht van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken niet enkel geldt tussen partijen, maar «erga omnes», i.e. ook ten overstaan van personen die, bij het strafgeding, geenszins als partijen betrokken waren, zoals hij die door de feiten schade heeft geleden maar zich niet burgerlijke partij heeft gesteld (Verbr. 3 januari 1955, Pas. 1.429);

Overwegende anderzijds, dat het bij artikel 418 tot 420 W.S.B. bedoelde gebrek aan vooruitzicht of voorzorg — uit hoofde waarvan appellant werd vrijgesproken — alle fouten omvat voorzien bij artikel 1382-1383 B.W., i.e. elke persoonlijke fout;

Overwegende dat de vordering van geïntimeerde is gesteund op de beschouwing dat «de aanrijding gebeurde door de schuld van gedaagde (appellant), die ongetwijfeld een fout heeft bedreven»;

Overwegende dat de schuldige gedraging, die geïntimeerde thans vóór de burgerlijke rechter aan appellant verwijt, in feite objectief dezelfde is als deze die hem als verdachte voor de strafrechter werd ten laste gelegd: namelijk met zijn wagen uit een aan de openbare weg gelegen private eigendom komend, deze openbare weg te zijn opgereden zonder de door-gang vrij te laten aan geïntimeerde die, op bedoelde openbare weg, kwam aangereden en, door deze foutieve gedraging, de aanrijding te hebben veroorzaakt;

dat deze schuldige gedraging van appellant, dezelfde is, hetzij men ze beschouwe van het standpunt uit van de echtgenote van appellant die hierdoor verwondingen opliep, hetzij men ze beschouwe van het standpunt uit van geïntimeerde aan wien ze stoffelijke schade heeft veroorzaakt;

Overwegende derhalve dat, nu de strafrechter heeft gevonnisd dat de feiten, die deze schuldige gedragingen uitmaken, niet bewezen zijn, de burgerlijke rechter de kracht van het gewijsde zou schenden indien hij dit strafvonnis zou interpreteren als enkel kracht van gewijsde hebbend erga omnes wat de verwondingen betreft veroorzaakt aan appellants' echtgenote, doch niet wat de stoffelijke schade aangaat die dezelfde feiten aan geïntimeerde hebben veroorzaakt;

Overwegende dat de burgerlijke rechter voorzeker slechts gebonden is binnen de perken van hetgeen in het strafvonnis werd beslist ten aanzien van de feiten die aan de betichting ten gronde lagen;

dat, zoals reeds gezegd, de huidige vordering echter precies is gesteund op een foutieve gedraging van appellant waarvan door de strafrechter werd gevonnisd dat ze niet bewezen is;

dat de vraag niet is of het vonnis van de Krijgsraad beslist heeft dat appellant geen schade heeft toegebracht aan geïntimeerde, doch alleen of gezegd vonnis beslist heeft dat appellant, bij gelegenheid van het kwestieus verkeersongeval, geen fout heeft begaan;

dat de vrijspraak wel degelijk haar weerslag heeft op het recht op schadevergoeding dat geïntimeerde tegen appellant kan doen gelden;

dat geïntimeerde derhalve, op grond van de exceptie van het rechterlijk gewijsde, niet ontvankelijk is;

Overwegende dat, waar geïntimeerde vóór het Hof voorhoudt dat appellant in elk geval aansprakelijk is voor de veroorzaakte schade, op grond van artikel 1384 alinea 1 B.W., het volstaat vast te stellen dat geen enkel gebrek van de autowagen — onontbeerlijke voorwaarde van het schuldvermoeden van artikel 1384 alinea 1 — ter zake bewezen is;

Wat betreft de tegenvordering:

Overwegende dat met de eerste rechter dient aan-

genomen dat, tegen geïntimeerde geen enkele schuld kan worden ingebracht;

dat nergens uit blijkt dat hij niet meester is gebleven van zijn stuur of dat het aan zijn foutief of onhandig sturen zou zijn te wijten dat hij appellant niet heeft kunnen kruisen zonder hem te raken;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935; Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

Alle andere en meeromvattende besluiten verwerpende als ongegrond,

Ontvangt het beroep en verklaart het gegrond in de mate hierna bepaald; bevestigt het beroepen vonnis daar waar het de tegenvordering van appellant als ongegrond heeft afgewezen, doet het voor het overige te niet, en, opnieuw wijzende, verklaart de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde niet ontvankelijk wegens de exceptie van rechterlijk gewijsde, ontslaat appellant van elke veroordeling en zegt dat geïntimeerde aan appellant de sommen zal moeten terugbetalen die deze hem, in uitvoering van het vonnis a quo, heeft moeten uitkeren en dit in hoofdsom, interesten en kosten;

Veroordeelt appellant en geïntimeerde elk tot de helft van de kosten van beide aanleggen;

Geeft akte aan appellant van zijn voorbehoud om schadevergoeding te vorderen wegens onrechtmatige uitvoering van het vonnis.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 10 april 1958.

Voorzitter: M. De Necker.

Rechters: M.M. Moerenhout en De Buck.

Advocaten: Mrs. Evens, L. A. Gillon en Kickx.

Douanen en Accijnzen. — Inbeslagneming van auto door het Beheer. — Toepasselijkheid van de regelen betr. de bewaargeving.

De in beslag genomen voorwerpen blijven onder toezicht en in bewaring van het Beheer.

Het Beheer, dat zich in zijn eigen voordeel de «detentio» verschaft heeft van de in beslag genomen voorwerpen en zich als bewaarder daarvan heeft aangesteld, is verplicht tot de verbintenissen van de bewaarnemer volgens het gemene recht en o.m. volgens artikel 1928, 3°, B.W.

In geval van onrechtmatige inbeslagneming moet het Beheer niet alleen de in beslag genomen goederen teruggeven maar ook de schade vergoeden, die door de buitenbezitstelling van de eigenaar is veroorzaakt.

Wat koopwaren betreft, beperkt de wet deze vergoeding tot 1 % van hun waarde per maand; wat de vervoermiddelen betreft, moet het herstel geschieden volgens de regelen van het gemene recht.

Luidens artikel 1927 B.W. moet de bewaarnemer omtrent de bewaring van de zaak dezelfde zorg aanwenden, die hij omtrent de bewaring van zijn eigen zaken aanwendt.

Krachtens artikel 1928, 3°, B.W. moet deze bepaling met meer strengheid worden toegepast, indien

de bewaargeving alleen in het belang van de bewaarnemer is geschied.

*Vervaecke t/ Belgische Staat (Ministerie van Financiën, Douanen en Accijnzen)
en Belgische Staat (Ministerie van Financiën)
t/ O.M.A.*

Overwegende dat de vordering, ingeleid door het geboekt exploit van rechtsingang, van 3 september 1957, ingeschreven sub nummer 4732, Algemene Rol, strekt tot het horen zeggen voor recht dat verweerder gehouden is, binnen de 24 uren van het tussen te komen vonnis de door hem aangeslagen auto Chevrolet te overhandigen en bij gebreke daaraan te voldoen, tot de betaling, ten titel van schadevergoeding, van de som van 75.000 frank, zijnde de waarde van de auto in 1943, en van een bedrag van 150 fr. per dag, voor genotsderving, vanaf de dag van de beslagname, tot op de dag van de teruggave, alle sommen te vermeerderen, met de compensatoire en gerechtelijke rente;

Overwegende dat partij Belgische Staat, bij exploit van 6 november 1957, de dienst voor onderlinge Hulpverlening, O.M.A. gedagvaard heeft in vrijwaring, of minstens, in verplichtende tussenkomst, om te horen zeggen dat hij zal gehouden worden van de gevolgen van een veroordeling, desgevallend tegenover de Belgische Staat uitgesproken :

I. In feite :

Overwegende dat eiser in april 1943, van landbouwer Van Temsche, te Vijve St Elooi, 1.173 kg. tabak in blad kocht;

Overwegende dat eiser deze tabak voortverkocht aan derden;

Overwegende dat Van Temsche, in de mening dat hij accijnsrechten op de tabak ontdoken had, klacht neerlegde wegens diefstal van de verkochte tabak;

Dat het onderzoek liet uitschijnen dat er geen diefstal voorhanden was;

Overwegende dat Van Temsche en Vervaecke vervolgd werden wegens ontduiking van accijnsrechten en smokkel van tabak;

Overwegende dat de verkochte tabak niet kon aangeslagen worden, maar dat eisers' auto Chevrolet, gebruikt voor het vervoer van de tabak, in beslag genomen werd door het bestuur der douanen en in bewaring gehouden werd door de ontvanger van de dienst;

Overwegende dat de auto door het bestuur overgebracht werd naar het kantoor van de douanen en accijnzen te Kortrijk;

Overwegende dat, op beroep tegen het vonnis van vrijspraak, wegens verjaring, van de correctionele rechtbank te Kortrijk, dd. 25 mei 1948, het Hof van Beroep te Gent, dd. 18 maart 1949, dit vonnis te niet werd gedaan, en, onder meer, de verbeurdverklaring van de auto werd uitgesproken;

Dat na verzending, wegens verbreking van dit Arrest, door het Hof van Cassatie, op 27 december 1949, het Hof van Beroep te Brussel, voor hetwelk de zaak verzonden werd, op 16 maart 1950, eiser vrijspraak wegens verjaring van de feiten;

Overwegende dat verweerder, Belgische Staat, de in beslag genomen auto niet teruggaf aan eiser, om reden dat hij, op 14 februari 1945, in beslag zou genomen geweest zijn door de Engelse kapitein, Watwey, ten behoeve van het Belgisch Leger;

II. In rechte :

A. Betreft de hoofdvordering, tegen de Belgische Staat :

1) Aangaande de aansprakelijkheid :

a) principen :

Overwegende dat eiser niet betwist dat het bestuur van douanen en accijnzen, de auto Chevrolet heeft aangeslagen toen bij bekeurd werd op 29 april 1943, wegens onwettig vervoer van 1.173 kg. tabak, maar beweert dat verweerder, na zijn vrijspraak, de verplichting had hem de aangeslagen auto terug te geven;

Overwegende dat eiser zijn vordering niet steunt op art. 1382 B.W., maar wel als rechtsgrond, impliciet art. 1932 B.W. aanduidt, in volgend passus van zijn dagvaarding : « Aangezien dienvolgens de kwestieuze auto in beslag genomen en berustend bij het bestuur der douanen te Kortrijk, diende teruggegeven te worden aan mijn verzoeker »;

Dat eiser dit in besluiten toegeeft;

Overwegende dat het bestuur der douanen het recht heeft, bij bestatiging van een inbreuk in zake douanen en accijnzen, de koopwaar, voorwerp van de smokkel en het vervoermiddel, die daartoe gediend hebben, aan te slaan in de wettelijk voorziene gevallen;

Dat het proces-verbaal van in beslagneming, als een eerste daad van vervolging van het beheer voorkomt (Rép. pr. Dr. belge, T. IV, v° Douanes et accises, bl. 189); en normaal tot de verbeurdverklaring moet leiden;

Overwegende dat, in afwezigheid van lichting, de aangeslagen voorwerpen onder het toezicht en bewaring van het beheer blijven, tot dat het ervan eigenaar wordt, tengevolge van de verbeurdverklaring en het erover mag beschikken; (Rép. pr. Dr. belge, T. IV, v° Douanes et accises, bl. 227);

Dat de Ontvanger ervan als bewaarder wordt aangesteld;

Overwegende dat het beheer, dat zich in haar eigen voordeel, de « detentio » verkregen heeft van de aangeslagen voorwerpen, tegen de wil in van de eigenaar, en zich er als bewaarder van heeft aangesteld, gehouden is van de verplichtingen van de bewaarhouder, volgens gemeen recht en onder meer van deze opgelegd door art. 1928, 3° B.W. (Cass. 21 januari 1840, Pas. 1840, I, bl. 284);

Overwegende dat het beheer, in geval van onrechtmatige inbeslagneming, niet alleen de in beslag genomen goederen en vervoermiddelen moet teruggeven, maar ook de vergoeding verschuldigd is, voor de schade veroorzaakt door buitenbezitstelling van de eigenaar;

Dat betreffende de koopwaren, de wet deze vergoeding beperkt tot 1% per maand van hun waarde, terwijl betreffende de vervoermiddelen, het herstel zal geschieden volgens de regelen van het gemeen recht; (Cass. 10 dec. 1861, Pas. 1862, I, bl. 223);

Overwegende dat luidens art. 1927 B.W. de bewaarnemer aan de hem toevertrouwde zaak, dezelfde zorg moet besteden die hij besteedt aan de bewaring van zijn eigen zaken, en luidens art. 1928, 3° B.W. deze bepaling strenger wordt toegepast indien de bewaarneming alleen in het belang geschiedt van bewaarnemer;

Dat naar luid van art. 1932, 1933 B.W. de bewaarnemer de zaak zelf die hij ontvangen heeft en in de staat waarin zij zich bevindt, ten tijde van de teruggaaf, moet terug geven;

Dat, volgens de principes van het gemeen recht, de bewaarnemer maar ontslagen wordt van zijn verplicht-

ting van teruggaaf, in geval van louter toeval, overmacht, of de daad van een derde, met karakter van heirkraft;

b) toepassing :

Overwegende dat ten deze, verweerder niet betwist dat hij de kwetstige auto Chevrolet, type 1931, in beslag genomen heeft bij proces-verbaal van 12 mei 1943, opgesteld door drie beëdigde tolbeambten;

Overwegende dat hij echter beweert dat hij de auto niet kan teruggeven, daar hij de «detentio» ervan verloren heeft;

Dat hij niet kan gehouden worden tot schadevergoeding wegens gemis aan teruggaaf, omdat de auto hem afgenomen werd door heirkraft, zijnde de prinselijke daad, bestaande in de opeising van de auto door de Engelse kapitein Watwey, ten behoeve van het Belgisch Leger, op 14 februari 1945;

Overwegende echter dat ten deze de opeising niet bewezen is;

Overwegende dat inderdaad uit de bundel spruit, dat er geen opeisingsbevel aanwezig is en dit, volgens verweerder, zou zoek geraakt zijn; dat er niet het minste spoor bestaat waaruit zou blijken dat de auto door het Belgisch Leger in ontvangst werd genomen; dat ook de auto in het Engels leger niet schijnt terecht gekomen te zijn; dat de genoemde Watwey, niet schijnt aangesproken geweest te zijn;

Overwegende dat dus de opeising niet bewezen voorkomt en het zelf niet uitgesloten is dat de auto zou onrechtmatig vervoerd geweest zijn;

Dat echter diefstal niet «per se» een feit van overmacht daartelt, dit is, een onvoorzienbare en onoverkoombare gebeurtenis, waardoor het naleven van een verbintenis, buiten de daad of fout van schuldenaar, onmogelijk geworden is; (Kluyskens : Burg. Recht, T. I, Verbintenissen, bl. 70; Planiol : Dr. Civ. T. II, bl. 81; De Page : Dr. Civ. T. II, bl. 893; Rechtb. Kooph. Kortrijk : 13 april 1940; Smolders : Jur. b. 10 mai 1940, T. II, bl. 206);

Overwegende dat de eis dus principieel gegrond voorkomt;

2. Aangaande de schade :

Waarde van de aangeslagen auto :

Overwegende dat de waarde van de auto moet geraamd worden, ten dage dat de zaak moet teruggegeven worden;

Dat inderdaad de bewaarnemer de zaak moet teruggeven in de staat waarin de zaak zich op die dag bevindt;

Overwegende dat die dag deze is waarop het arrest van het Hof van Beroep te Brussel, definitief geworden is;

Overwegende dat het gaat om een wagen Chevrolet, type 1931, dus 19 jaar oud;

Dat volgens proces-verbaal, dd. 12 mei 1943, eiser verklaard heeft hem gekocht te hebben voor de prijs van 10.000 fr. en de waarde ervan in de akte werd bepaald op 20.000 fr. zonder dat zij door eiser worde betwist;

Overwegende dat eiser beweert dat de waarde moet begroot worden op 75.000 fr. gezien de schaarste van auto's ten dage dat hij moest terug in het bezit van eiser gesteld worden;

Overwegende dat enerzijds deze schaarste in 1950 op verre nan niet zo nijpend was dat eiser het beweert, en anderzijds, verweerder gehouden als bewaarnemer,

maar gehouden is in de perken van de voorzienbaarheid van de schade;

Overwegende dat de schadevergoeding wegens gemis aan teruggaaf, billijk mag begroot worden op 20.000 fr.

Dat deze moet verhoogd worden met de compensatoire rente vanaf 17 maart 1950, tot op de dag der dagvaarding;

Genotsderving van de auto :

Overwegende dat het niet opgaat, wanneer de schade wegens genotsderving betwist wordt, zo maar een forfaitair bedrag van 150 fr. per dag te vorderen;

Dat aangaande de stoffelijke schade wegens genotsderving, deze vatbaar is voor precies bewijs en dus moet beoordeeld worden in haar raming, omvang en bestaan, en dus in beginsel niet onderworpen is aan een begroting «ex aequo et bono» die alleen hoeft toegepast te worden op een schade welke door haar natuur of de omstandigheid niet vatbaar is voor preciese schatting; (Chômage des véhicules, Bull. Ass. 1953, bl. 30);

Dat aangaande de zedelijke schade wegens genotsderving, absoluut niet gezegd wordt waarin die zedelijke schade zou bestaan;

Overwegende dat in het ramen der schade moet worden inachtgenomen dat de wagen van jaarbouw 1931 was en ten dage van de inbeslagneming, begin mei 1943, hij twaalf jaar in gebruik geweest was, hetgeen op grond van een gemiddeld jaarlijks verbruik van 15.000 kilometer, reeds 170.000 kilometer geeft;

Overwegende dat eiser zekerlijk niet meer deze wagen nog lang had kunnen gebruiken, zonder zware herstellingskosten;

Overwegende dat eiser Vervaecke zijn auto ten andere niet dikwijls nodig had, daar, volgens eigen verklaring, opgenomen in het P.V. van 12 mei 1943, zijn wagen niet zou aangegeven geweest zijn;

Overwegende eindelijk dat eiser in ieder geval de schade moest beperken, door zich desgevallend een ander, weze tweedehandsvoertuig, te verschaffen, maar het niet aanneembaar is, dat hij genotsderving zou vorderen, voor een duur van 15 jaar;

Overwegende dat bij gemis aan bewijs van geleden schade, de vordering tot genotsderving moet afgewezen worden;

B. Betreft de vordering in vrijwaring van de Belgische Staat, tegen de O.M.A. :

Overwegende dat de Belgische Staat, de O.M.A. gedagvaard heeft, om te horen zeggen voor recht dat hij zal gehouden zijn eiser te vrijwaren in de vordering, gericht tegen eiser, door partij Vervaecke, en dienvolgens, eiser buiten zake te horen zetten, of minstens, tot het horen zeggen dat verweerder gehouden is tussen te komen in het geding en deze te horen veroordelen aan eiser de sommen terug te betalen, die hij zou kunnen veroordeeld worden aan partij Vervaecke te betalen;

Overwegende dat verweerder O.M.A. tegenwerpt dat de vordering niet ontvankelijk is : 1° om reden dat een rechtsvordering maar geldig kan ingeleid worden, nadat de O.M.A. gevat van een reclamatie, erover een beslissing genomen heeft; 2° om reden van laatigheid;

Dat de verweerder O.M.A. aangaande de grond niet heeft besloten;

Overwegende dat op 9 mei 1945 en 26 juni 1945, België met de Verenigde Staten van Amerika en

Groot-Brittanië, een akkoord afsloot voor onderlinge hulpverlening;

Dat op grond van deze akkoorden, de Belgische Staat de vergoeding op zich nam van bepaalde schade, veroorzaakt op Belgisch grondgebied, door de leden van de Geallieerde strijdkrachten;

Overwegende dat luidens art. 1 B.W. 31 december 1945, er bij het Ministerie van Oorlogsschade een verzoeningsdienst ingesteld werd, gemachtigd om de vragen tot vergoeding te ontvangen, te onderzoeken en voorstellen tot regeling te doen;

Overwegende dat luidens art. 10 de rechtsvorderingen ingesteld worden tegen de Minister van Oorlogsschade, en geen rechtsvordering, strekkend tot het bekomen van een vonnis ten gronde, mag ingeleid worden voor de aanzegging van de beslissing van de Verzoeningsdienst;

Overwegende dat luidens art. 11 de vorderingen, strekkende tot het herstel der schade, voorzien bij de B.W. van 31 december 1945, verjaren met één jaar, te rekenen van deze aanzegging;

Overwegende dat hieruit klaarblijkelijk vloeit dat de O.M.A. eerst en vooral moet gevat worden van een vraag tot vergoeding;

Overwegende dat hij maar gevat wordt door een vraag gericht in de vormen voorzien bij art. 4 B.W. van 31 december 1945, en Ministerieel Besluit dd. 31 december 1945;

Overwegende dat ten deze, niet kan worden betwist dat geen vraag in de voorziene vormen tot de O.M.A. werd gericht;

Dat de brief dd. 16 oktober 1956, geen administratieve vraag tot schadevergoeding inhoudt;

Dat er enkel gewag gemaakt wordt van een vergoeding wegens opeising;

Dat de opeising geen schadeberokkenende daad is vanwege de Staat, van aard aanleiding te geven tot toekenning van schadevergoeding (Cass. 2 juni 1922, Pas. 1922 I, bl. 340; Cass. 9 nov. 1922, Pas. 1923, I, bl. 50) maar een daad van de openbare macht, die zich, om reden van 's lands heil, prestaties toekent of zich de eigendom of het genot van een goed verschafft, principieel mits vergoeding; (Cass. 3 juni 1926, Pas. 1927, I, bl. 3; Cass. 14 nov. 1929, Pas. 1930, I, bl. 23);

Overwegende dat het Arrest van het Hof van Beroep te Brussel, dd. 16 maart 1950, eens definitief geworden, op 18 maart 1950, de Belgische Staat verplicht was de aangeslagen auto terug te geven;

Overwegende dat van dan af de termijn van één jaar, opgelegd door artikel 3 van de B.W. van 31 december 1945, begon te lopen;

Dat dus in ieder geval een vraag ingediend bij brief van 16 oktober 1956 — mocht deze als vraag kunnen aangezien worden — laattijdig was;

Overwegende dat tevergeefs eiser in tussenkomst beweert dat bij art. 10 van B.W. enkel de hoofdvorderingen, strekkend tot het bekomen van schadevergoeding beoogd zijn;

Overwegende dat dit onjuist is;

Overwegende immers dat de bewoordingen « de vorderingen... » algemeen zijn, alsook de termen « geen enkele vordering strekkend tot een vonnis over de grond van de zaak » en alle vorderingen beogen, waardoor de O.M.A. zou kunnen gedwongen zijn, op grond van de onderlinge hulpverlening, een vergoeding te betalen;

Overwegende dat echter de eis wel ontvankelijk zou zijn, in zover eiser, Belgische Staat, zich zou beperken het vonnis gemeen te horen verklaren en tegenstelbaar aan de O.M.A.;

Om deze redenen :

de Rechtbank,

alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Voegt samen de vordering, ingeschreven sub nummer 4732 en deze ingeschreven sub nummer 4873 der Algemene Rol, en uitspraak doende door één en hetzelfde vonnis;

Verklaart de hoofdeis ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

Veroordeelt verweerder om aan eiser de som te betalen van 20.000 fr., verhoogd vanaf 17 maart 1950, tot op de dag van de dagvaarding, met de compensatoire rente, en met de gerechtelijke rente vanaf de dagvaarding;

Verwijst eiser in één/derde en verweerder in de twee/derden van de kosten;

Verklaart de eis in vrijwaring niet ontvankelijk;

Verwijst eiser in tussenkomst in de kosten;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad.

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN ANTWERPEN

1e Kamer. — 20 november 1958.

Voorzitter : M. De Préter.

Rechters : M.M. Ceulemans en Meulepas.

O. Min. : M. De Smedt.

Gerechtelijke verklaring van overlijden. — Limitatieve toepassing van de uitzonderingswetten ter zake. — Uitbreidende toepassing van artikel 46 burg. wetb. — Evenwel niet toepasselijk op vrijwillige deelnemer aan Spaanse burgeroorlog.

De uitzonderingswetten welke toelaten, op grond van vermoedens, bepaalde personen gerechtelijk overleden te verklaren, steunen op overwegingen van overmacht en hebben een naar tijd en ruimte beperkt toepassingsgebied (zie contra : De Page, dl I, n° 444).

Artikel 46 burg. wetb. wordt door de rechtspraak wel extensief toegepast telkens een welomschreven toevallige gebeurtenis kan gelijkgesteld worden met de onmogelijkheid een akte van overlijden op te stellen.

De Belgische uitzonderingswetten zijn niet toepasselijk op overlijdens, voorgekomen tijdens de Spaanse burgeroorlog van 1935. Het overlijden van een vrijwillige deelnemer aan bedoelde burgeroorlog is niet toevallig en veroorlooft derhalve ook niet de toepassing van artikel 46 burg. wetb.

Vonnis op verzoekschrift in zake E. A.

Overwegende dat L. F. de gerechtelijke vaststelling van overlijden vraagt van haar echtgenoot, E. A., diamantslijper, geboren te A., laatst gewoond hebbend te B.;

Dat in het verzoekschrift uiteengezet wordt dat E. A. als vrijwilliger deelnam aan de Spaanse burgeroorlog en vermoedelijk om het leven kwam te Madrid in de loop van november 1936;

Overwegende dat het verzoek in rechte steunt op de uitzonderingswetten welke in zekere gevallen een gerechtelijke verklaring van overlijden mogelijk maken en waarvan het toepassingsgebied, luidens een

beschouwing voorkomende bij De Page, dl I, n° 444 en compl. n° 444, analogisch zou dienen uitgebreid;

Overwegende dat in voormelde passus de auteur begint met vast te stellen dat er in onze wetgeving geen enkele bepaling van algemene draagwijdte voorkomt welke de gerechtelijke vaststelling van overlijden mogelijk maakt;

Dat hij daarna de uitzonderingswetten opsomt, om vervolgens, in de kleine tekst van zijn betoog, te verklaren dat de rechtbanken «zonder aarzeling» deze wetten zouden moeten uitbreiden tot alle gevallen waarin een overlijden vaststaat, hoewel er geen akte kon van opgesteld worden;

Overwegende dat de rechtbank deze zienswijze bezwaarlijk kan volgen vermits het vaststaat dat bedoelde uitzonderingswetten een naar tijd en ruimte beperkt toepassingsgebied hebben en dat zij gewoonlijk ook een speciale procedure en soms zelfs een zekere toegeeflijkheid op het gebied van de bewijsvoering voorzien, cfr. het Kon. Besluit van 25 april 1884 dat alleen toepasselijk is op dodelijke ongevallen in de mijnen; de conventie van Lake-Success van 6 april 1950, alleen toepasselijk op overlijdens voorgekomen in de jaren 1939 tot 1945; het gemak van bewijs t.a.v. personen die naar een concentratiekamp werden overgebracht of die door de vijand werden aangehouden, enz.);

Overwegende dat, bij nader toezien, de uitzonderingswetten in verband met de twee wereldoorlogen blijven te steunen op het beginsel van de overmacht;

Overwegende dat de voorbeelden welke De Page aanhaalt verkeerdelijk gekoppeld worden aan voormelde uitzonderingswetten, vermits het toepassingsveld hiervan, expressis verbis, beperkt is, maar dat zij in werkelijkheid uitvloeijsels zijn van artikel 46 burg. wetb., hetwelk de gerechtelijke verklaring van overlijden toelaat «indien er geen registers van de burgerlijke stand bestonden of indien zij verloren gegaan zijn»;

Dat desaangaande wel een extensieve rechtspraak bestaat, welke o.m. het verzuim aan inschrijving en de slordigheid van de ambtenaar gelijkstellen met het niet-bestaan van registers, en deze gelijkstelling ook aanvaardt voor overlijdens welke plaats grepen ingevolge een onvoorzienbaar toeval, derwijze dat het volstrekt onmogelijk was ze regelmatig vast te stellen; dat hieronder geredelijk een aantal rampen gerangschikt worden zoals overstrooming, brand, neerstorten van een vliegtuig, enz.;

Overwegende dat het verschil tussen zulkdanige overlijdens en datgene waarvan de rechtbank thans gevat is hierin bestaat dat hoger bedoelde rampen openbaar gekend zijn, en naar tijdstip en plaats nauwkeurig omschreven, zodat het vermoeden van overlijden hier zeer nauwkeurig is en de onmogelijkheid om een akte op te stellen bepaald vaststaat;

Dat, ter zake, geen spraak is van toeval of overmacht, vermits het hier een vrijwillige deelneming betreft aan een burgeroorlog in een vreemd land, feit waarvoor de Belgische wetgever geen uitzonderingsbepalingen voorzien heeft, en dat tijdstip en plaats van het overlijden ook niet de openbare bekendheid en nauwkeurigheid vertonen welke wenselijk zijn voor een gebeurlijke toepassing van artikel 46 B.W.B.

Om deze redenen :

op eensluidend advies van het O. Min., verzoek afgewezen.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE SINT-NIKLAAS

1e Kamer — 25 februari 1958

Voorzitter : M. Blauwaert.
Rechters : M.M. Maes en Elewaut.
Referendaris : M. Cloquet.
Advocaten : Mrs. Joos en Van Hassel.

Aanneming van werk. — Verminderd genot gedurende herstelwerkzaamheden. — Schatting van de schade door deskundige. — Recht van de eigenaar op vergoeding wegens derving van het genot van een deel van het huis.

Door aannemer onvakkundig verrichte werken.

Het door deskundige geschatte bedrag van de schade wegens verminderd genot en ongemakken gedurende de herstelwerkzaamheden aan het huis moet worden aanvaard, indien de eigenaar, hetzij door factuur, hetzij door een bestek, niet bewijst dat die schade hoger is.

De eigenaar heeft recht op vergoeding wegens derving van het genot van een deel van het huis. Hij moet inderdaad dit genot aan de huurder verzekeren. (artt. 1719/2°, 1720/2°, 1721 en 1722 B.W.)

De verhuurder mag verkiezen spontaan de vergoeding, die hij bekomt wegens verminderd genot, aan de huurder af te dragen inplaats van zich door de huurder te laten dagvaarden en eerst op die dagvaardiging de aannemer in vrijwaring te roepen.

Van Vlierberghe t/ De Graeve en Roelandt

Overwegende dat de vordering oorspronkelijk tot de betaling strekte van 6.629 fr. als bedrag van een vergoeding door aanlegger geëist wegens de schade aan zijn woning berokkend door de werken welke door verweerders onvakkundig uitgevoerd werden;

Overwegende dat dit bedrag gevraagd was onder voorbehoud dit bedrag te vermeerderen tijdens het geding en onder voorbehoud dat de thans bestaande schade geen verdere uitbreiding zou nemen;

Overwegende dat de deskundige in zijn verslag tot het besluit komt dat de herstellingskosten op 6.900 fr. dienen geschat te worden;

dat de partijen die schatting aanvaardden;

Overwegende dat de deskundige de duur van de herstelling op 12 werkdagen heeft geraamd;

dat de partijen ook dit punt aannemen;

Overwegende dat de deskundige de waarde van het minder genot en van de ongemakken gedurende de werken op 50 fr. per dag schat, hetzij voor 12 dagen 600 fr.;

Overwegende dat eiser vraagt dat die vergoeding zou verhoogd worden en daartoe aanvoert : 1° dat de theoretische duur van 12 dagen in feite langer kan geduurd hebben — 2° dat er buiten de duur van de herstellingswerken ook rekening dient gehouden te worden met de morele schade geleden vóór de herstelling — en 3° dat het bedrag van 50 fr. per dag niet heeft toegekend in een ander geval (De Belie/Verzou stroken met de vergoedingen welke de Rechtbank beke);

Overwegende dat de schatting van de deskundige, alhoewel «theoretisch», wel dient aangenomen te worden;

dat eiser inderdaad niet bewijst welk bedrag de «werkelijke» herstelling zou belopen, hetzij luidens een factuur hetzij luidens een bestek;

dat eiser bovendien nog zou dienen te bewijzen dat het bedrag dat uit een bestek of factuur zou spruiten, beter de « normale » waarde benadert dan de schatting van de deskundige;

Overwegende dat eiser ten onrechte gewag maakt van een schade buiten de duur der herstellingswerken, waar zijn dagvaarding alleen gewag maakt van de ongemakken « tijdens » de uitvoering der herstellingswerken;

dat hij trouwens niet bewijst en zelfs niet beweert dat hij tot die herstellingswerken de plaatsen niet heeft kunnen gebruiken waar de schade zich heeft vertoond;

Overwegende, ten slotte, dat eiser ten onrechte gewag maakt van het geval De Belie, waar de schade zich in een apotheek voordeed gedurende 18 maanden, hetzij 540 dagen, hetgeen à 50 fr. per dag een vergoeding zou vertegenwoordigen van 27.000 fr. in stede van de 2.500 fr. die werden toegekend;

dat eiser ook ten onrechte zijn geval wil vergelijken met dit van de partij De Belie wat betreft de verhouding tussen het bedrag van de herstellingen en het bedrag van de vergoeding wegens het derven van het genot van de woning of van een deel ervan;

dat inderdaad de schade waarvoor de partij De Belie vergoed werd, niet alleen bestond in de ongemakken tijdens de herstellingen, doch eveneens in diegene die voortkwamen uit de trillingen veroorzaakt door de werken voor het opbouwen van het nevenstaande huis, — trillingen die dan ook barsten veroorzaakten doch eerstens onmogelijk maakten de bokaal der apotheek op hun plaats te houden;

dat het bedrag van de herstellingswerken trouwens 6.113 fr. (reeds gedane en 3.714 fr. (nog te doen) op in de zaak De Belie niet alleen 3.000 fr. bedroeg, doch het ogenblik van het deskundig verslag;

Overwegende dat verweerders, hunnerzijds, ten onrechte gewag maken van het feit dat de door de deskundige voorzien herstellingen van zulke aard zouden zijn dat het beschadigd huis per slot van rekening een meerwaarde zou genieten;

dat de herstellingswerken zelden beter kunnen doen dan ongeveer de vroegere toestand te herschapen en eerder een minder- dan een meerderwaarde aan het gebouw laten;

Overwegende dat verweerders niet gerechtigd zijn zich te verzetten tegen de aanvraag van eiser om akte te verlenen van zijn voorbehouden die hij doet voor het geval dezelfde oorzaak nog verdere schade voor gevolg zou hebben;

dat dit verlenen van akte geschiedt zonder de rechten van de ene noch van de andere partij te benadelen;

Overwegende dat verweerders ten onrechte betwisten dat eiser recht zou hebben op een vergoeding wegens het derven van het genot van een deel van het huis;

dat hij inderdaad als eigenaar dit genot positief aan de huurder moet verzekeren (artikels 1719-2° — 1720-2° — 1721 en 1722 B.W. — Répertoire Dalloz, 1953, v° Bail nr 336-337 — De Page IV, nr 622, C, blz. 613 en 614);

dat de verhuurder desaangaande mag verkiezen spontaan de vergoeding die hij bekomt uit hoofde van minder genot, aan de huurder over te maken eerder dan zich door de huurder te laten dagvaarden om slechts op die dagvaarding verweerder tot vrijwaring te roepen;

Om deze redenen,

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 11935 nageleefd werden,

Verklaart de vordering ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, verwijst verweerders solidair om aan eiser te betalen de som van 6.900 fr. en die van 600 fr., samen 7.500 fr. met de gerechtelijke intresten;

Verleent akte aan eiser van het voorbehoud dat hij maakt van zijn rechten indien dezelfde oorzaak nog verdere schade in de toekomst zou verwekken;

Verwijst verweerders in de kosten van het geding, inbegrepen die van het deskundig onderzoek.

MEDEDELINGEN

8° INTERNATIONAAL CONGRES VAN DE INTERNATIONALE VERENIGING VOOR STRAFRECHT

De Internationale Vereniging voor Strafrecht heeft de uitnodiging van de Portugese regering aanvaard en zal haar 8° congres houden te Lissabon in de maand september 1961.

Vier vraagstukken komen voor op het programma van deze samenkomst. Zij worden hierna aangeduid met het vereiste commentaar.

Ten einde een betere wetenschappelijke voorbereiding van het congres te verzekeren zullen vier voorbereidende vergaderingen plaats hebben in de loop van het jaar 1960 in verschillende landen, ten einde elk der vraagstukken, die zullen besproken worden, te bestuderen. Daarna zullen de algemene verslagen worden opgesteld en de Vereniging zal er voor zorgen er de uitgave en de uitdeling van te verzekeren vóór het congres.

De belanghebbenden, die een verslag wensen op te stellen, worden verzocht hun handschrift, dat niet meer dan twintig gedrukte bladzijden mag beslaan, in driedubbel exemplaar toe te zenden vóór 15 oktober 1959 aan de heer Deken Pierre Bouzat, secretaris-generaal van de Internationale Vereniging voor Strafrecht, Rechtsfaculteit, te Rennes (Frankrijk).

1. *Problemen die zich voordoen in het moderne strafrecht door de uitbreiding der niet opzettelijke strafbare daden.*

De snelle uitbreiding van de techniek verhoogt het gevaar van het uitoefenen van allerlei activiteiten.

Zelfs een lichte fout, het niet in acht nemen van thans als normaal beschouwde gedragsregelen, kunnen zware gevolgen veroorzaken, die de lichamelijke integriteit van andere individuen bedreigen.

Dit fenomeen is bijzonder duidelijk op het gebied van het wegverkeer, waarbij het getal der dodingen en der lichamelijke letsels in de meeste landen zeer snel aangroeit en verontrustende cijfers bereikt. Dit is echter slechts één van de aspecten ener meer algemene evolutie die zich eveneens voordoet bij de uitbreiding van andere verkeersmiddelen (spoorwegen, luchtvaart, enz.), bij de toepassing van meer volmaakte middelen tot industriële productie (b.v. elektrische of nucleaire energie), of ook nog bij het uitoefenen van hoge gekwalificeerde beroepen (geneeskunde, heilkunde, artsenijbereidkunde, kunst van de ingenieur, enz.).

Deze verontrustende aangroei van het getal der aantastingen van de lichamelijke integriteit vormt een ernstig gevaar voor de gemeenschap, die zich in de noodzakelijkheid bevindt te reageren door het instellen van meer en meer nauwkeurige reglementeringen en

door het aanvaarden van wetgevingen die de burgerlijke of zelfs de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de dader der fout of van de abnormale gedraging, die oorzaak is van de schade, aannemen.

De toepassing van de strafwet op deze categorieën van strafbare daden stellen menigvuldige problemen die behoren onderzocht te worden :

a) welk is de aard van de strafrechtelijke fout die de repressieve tussenkomst rechtvaardigt ?

b) dient de repressieve maatregel gekozen te worden in verhouding tot de zwaarwichtigheid van de fout of in verhouding tot het belang van de veroorzaakte schade ?

c) welke zijn de maatregelen die het meest geschikt zijn om dergelijke strafbare daden te verhinderen of te beteugelen ?

d) wanneer aan de delinkwenten een vrijheidstraf wordt opgelegd, onder welk regime dient deze straf dan uitgeboet te worden ?

2. De methoden en technische middelen aangewend bij het uitwerken van de strafrechtelijke beslissing.

De beweging tot individualisering van de straf en tot het in aanmerking nemen van de persoonlijkheid van de delinkwent hebben er toe geleid aan de strafrechter een beoordelingsvermogen te verlenen dat veel breder is dan in het verleden. Het bestaan en de uitoefening van dit beoordelingsvermogen stellen nochtans vraagstukken waarmede het 7^e Internationaal Congres voor Strafrecht zich reeds heeft beziggehouden door het bestuderen van de verschillende controle-middelen die op dit gebied zouden kunnen voorzien worden.

De debatten van het congres te Athene hebben nochtans de noodzakelijkheid doen uitschijnen tot een veel bredere studie over te gaan. Het komt er inderdaad op aan op een algemene wijze te onderzoeken welke de methoden zijn en de technische middelen die de rechter gewoonlijk gebruikt bij de uitwerking van zijn sententie en dit onderzoek niet meer te beperken tot de keus van de maatregel der strafsancie. Het komt er hier op aan deze strafsancie na te gaan tegelijkertijd in haar elementen naar de vorm en in haar elementen ten gronde, ten einde een juist zicht te hebben op wat men zou kunnen noemen de techniek van de gerechtelijke werkelijkheid. Voorzeker is deze zeer verschillend van het ene systeem tot het andere en zelfs binnen de grenzen van elk afzonderlijk systeem naar gelang de jurisdicties. Het bestaan van de jury in het bijzonder is van aard om de wetenschappelijke opzoekingen naar de middelen tot het uitbrengen van de strafrechtelijke beslissing fel te bemoeilijken.

Het blijkt nochtans dat deze studie, die tot nog toe slechts op fragmentaire wijze is ondernomen geworden, een zeer groot belang biedt, zoals dit bewezen wordt door de inspanningen die langs verschillende zijden worden gedaan om deze studie aan te vatten. Het probleem aan de dagorde gesteld van het 7^e Internationaal Congres voor Strafrecht heeft betrekking met wat men zou kunnen noemen de gerechtelijke psychologie. Het komt er evenmin op aan zich in te laten met de doeleinden van de straf in het algemeen, met de reactie van de openbare mening ten overstaan van het onderzocht strafbaar feit, met de vorming of de persoonlijke reactie van de rechter tegenover het delict of met het in aanmerking nemen door hem van de staat der openbare mening of met zijn beoordeling van het regime der strafuitvoering.

Het komt er op aan zich te beperken tot het nagaan der methoden en der technische middelen om tot de beslissing te komen, ten einde deze nauwkeurig te bepalen. Het blijkt dat te dien opzichte de hiernavolgende elementen zouden kunnen weerhouden worden :

a) Hoe doet zich op formele wijze de strafrechtelijke sententie voor en welke invloed kan de uiterlijke vorm van de sententie (b.v. de «overwegingen» van het vonnis) hebben op het ontstaan zelf van de beslissing ?

b) Bestaan er wettelijke regelen die aan de rechter richtlijnen verstrekken voor de uitoefening van zijn macht en voor het formuleren van zijn beslissing ? In dit geval, hoe worden deze regelen toegepast, zowel op het gebied van de proceduur als op het gebied van het strafrecht zelf ?

c) Welk is in elk beschouwd systeem de houding van de strafrechter ten overstaan van de persoonlijkheid van de delinkwent, van de getuigenissen die hem onderworpen worden of van de bewijsmiddelen die hem worden bijgebracht ?

d) Welk gebruik wordt er door de strafrechter gemaakt van het advies der experts, van de sociale enkwetten, van het persoonlijkheidsdossier en in welke mate kunnen de betrekkingen van de rechter met zekere buitengerechtelijke diensten, tot dewelke hij eventueel zijn toevlucht mag nemen, een invloed uitoefenen op het ontstaan van zijn beslissing ?

e) In welke mate kunnen ook de technische vorming, de beroepshoedanigheden en de criminologische kennis van de rechter op hun beurt zijn beslissing beïnvloeden en hem er b.v. toe leiden deze of gene bijzondere elementen (statistische gegevens, tabellen van voorspelling) in aanmerking te nemen ?

3. Problemen in verband met de publiciteit gegeven aan criminele daden en aan strafrechtelijke proceduren.

a) Zijn de uitvoerige verslagen, uitgebracht door de pers aangaande misdaden en delicten, en de publiciteit die gegeven wordt aan de opsporingen om deze te ontdekken en de daders ervan te vinden, niet van aard op de openbare moraliteit een nadelige invloed uit te oefenen, die zelfs zover zou kunnen gaan het plegen van gelijkaardige criminele daden in te geven ?

Kan deze publiciteit schade veroorzaken aan het gerechtelijk onderzoek door op ongelegen wijze zekere aanduidingen aan het licht te brengen ? Gebeurt het van de andere kant echter niet dat de inlichtingen, die door de pers verstrekt worden, aanleiding zijn tot bepaalde mededelingen die de ontdekking van de waarheid vergemakkelijken ?

Veroorzaakt de publiciteit, die aan het gerechtelijk onderzoek gegeven wordt, niet een onverdiende schade wanneer zij de verdenking werpt op een betichte waarvan de onschuld nadien bewezen wordt ?

Kan in de landen waar het voorafgaandelijk onderzoek geheim is de publicatie van dergelijke inlichtingen niet een overtreding van de in voege zijnde wettelijke bepalingen uitmaken ?

b) Publiciteit van de rechtspleging die leidt tot het vonnis.

In het stadium waarin de zaak gevonnist wordt is de publiciteit sedert geruime tijd beschouwd geworden als een essentiële waarborg verstrekt aan de betichte. Zij kon enkel beperkt of opgeheven worden in uitzonderlijke gevallen, ingegeven door het algemeen belang en voorzien door de wet.

Heden ten dage bestaat er een strekking deze be-

perkingen van de publiciteit der zittingen te aanvaarden in het belang van de beschuldigde zelf, b.v. wanneer het gaat om een minderjarige of een geestelijk gestoorde.

In meer algemene zin, vereist niet het verstrekken in de strafdossiers van medico-sociale inlichtingen over de personaliteit en het milieu van de beschuldigde, als gevolg, een beperking van de publiciteit der zittingen ten einde een publieke bespreking te vermijden van vertrouwelijke inlichtingen betreffende de beschuldigde zelf of zijn familie?

Nog verder gaande, is het aannemelijk dat zekere elementen van inlichtingen, namelijk betreffende de gezondheidstoestand van de betichte en van zijn naaste familieleden, hem niet persoonlijk worden medegedeeld en enkel ter kennis zouden gebracht worden van zijn advocaat?

4. Toepassing van de vreemde strafwet door de nationale rechter.

De vermenigvuldiging van de internationale uitwisselingen en vooral het oprichten op het politieke plan van economische of militaire internationale organismen met uitgebreide bevoegdheid zijn van aard een nauwere samenwerking tussen de staten op het gebied van het strafrecht te doen ontstaan. Er worden ook internationale jurisdicties in het leven geroepen, doch hun bevoegdheid blijft beperkt tot bijzondere gebieden. Er dienen inspanningen gedaan te worden om op meer afdoende wijze de strafrechtelijke bescherming van de belangen op het internationaal plan te verzekeren.

Het is daarom dat de bestuursraad van de Internationale Vereniging voor Strafrecht van mening is geweest dat het ogenblik gekomen was de verschillende middelen, door dewelke deze internationale samenwerking tracht tot werkelijkheid te worden, te bestuderen. Er zal bijzonder dienen onderzocht te worden in hoeverre het de nationale rechter mogelijk zal zijn de vreemde strafwet toe te passen.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor gemeenterecht, jrg. 1958, n° 12.

Belastingen. — Bevolkingsregister. — Goederen - Kerkfabriek. — Openbare onderstand. — Openbare Onderstand (Commissie van). — Pensoenen. — Politie. — Onverenigbaarheden.

Tijdschrift voor bestuurswetenschappen en publiek recht, jrg. 1958, n° 5 :

Lenaerts H. : Openbare Onderstand en Sociale Zekerheid. — Vander Stichele A. : Bevoegdheidsregeling van de betwistingen inzake toelagen. — Jeukens H. J. M. : Gemeentelijk ambtenarenrecht in Nederland. — Vanstraelen C. : Wijzigingen in het bezoldigings- en pensioenstatuut van de bestendige afgevaardigden.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1958, n° 44 - 45 :

Van Bemmelen J. M. : Justitiële documentatie en gedragsverklaring. — Van der Deure J. : Artikel 48 Wetboek van Strafvordering. — Langemeijer G. E. : Vereniging voor Rechtspraak. — Vereniging voor Wijsbegeerte des Rechts. — Van Creveld I. : Welke norm past de Overheid.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1958, n° 456 :

Cleveringa R. P. : De Schipper stapt aan wal. — Sanders P. : Onze atredende redacteur. — Nolen W. : Na veertig jaar.

Advokatenblad, jrg. 1958, n° 10 :

Haardt R. L. : Homo homini judex. — Verpaalen A. : De nagel niet op de kop. — De Groot A. : Het Ministerie van Justitie en de Nederlandse orde van advocaten. — Brinkman J. : Overpeinzingen naar aanleiding van het ontwerp - Praktizijnswet.

Journal des tribunaux d'outre-mer, jrg. 1958, n° 102 :

Poirier J. : Les projets de rédaction des coutumes juridiques de l'Afrique Noire.

Jurisprudence du Port d'Anvers, jrg. 1958, n° 9-10 :

La preuve par expertise unilatérale en matière d'avaries aux marchandises transportées par mer. — Abordage.

Répertoire Fiscal, jrg. 1958, n° 9 - 10 :

Cardyn C. : La preuve en Droit fiscal.

Revue de l'administration, jrg. 1958, n° 12 :

Bibliographie. — Chomage. — Fonctionnaires. — Loi communale. — Conseil d'Etat. — Loi communale. — Police. — Responsabilité des pouvoirs publics. — Compétence administrative et judiciaire. — Traitements et pensions. — Voirie. — Revue de la jurisprudence.

Recueil Dalloz, jrg. 1958, n° 42 :

Dalsage A. : Les droits des porteurs de parts de fondateur en cas d'augmentation de capital par incorporation de réserves. — Guldner E. : La notion de cabinet médical, quant à l'obligation aux médecins de n'en avoir qu'un seul.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie, jrg. 1958, n° 44.

Cowan T. : Reflections on experimental jurisprudence. — Specht R. : Zur Struktur formal-material gebouter Rechtsphilosophien. — Tammelo I., Jaakko K. and Hintikka J. : The antinomy of parliamentary sovereignty and Remarks on a paradox. — Schilling K. : Bemerkungen zu den anthropologischen Grundlagen der modernen Sozialstruktur und Politik. — Langrod G. : Science politique comparée. — Arndt H.J. : Über den Topos der Arbeit, der Beschäftigung und des Verhaltens zu technischen Gegenständen. — Aomi J. : The main currents of legal philosophy in Japan.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"